

สำเนา

พระราชโองการ²¹⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันศุกร์ ที่ 30 ธันวาคม 2531 (บาย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในวันนี้อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุก ๆ คน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงพุทธศาสนสุภาษิตข้อที่ว่า คบคนใดก็เป็นเช่นนั้น ภาคบายนี จะพูดกับท่านทั้งหลายถึงพุทธภาษิตอีกข้อหนึ่งที่ว่า “ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข”²¹¹

ความพร้อมเพรียงย่อมมีในสิ่งทั่วไป เป็นต้นว่าของใช้เช่นนาฬิกา ก็มีกลไกประกอบพร้อมหลายอย่าง มนุษย์สัตว์ก็มีอวัยวะส่วนต่าง ๆ แม้ธรรมชาติก็มีองค์ประกอบ เช่น อริยมรรคมีองค์ 8 โพชฌงค์มี 7 อธิปไตย 4 ดังนี้ ถ้าส่วนประกอบหรือองค์ประกอบเช่นที่กล่าวแล้ว ประกอบพร้อมเพรียงกัน วัตถุประสงค์ หรือธรรมะนั้น ๆ ก็เป็นไปได้ด้วยดี คือบุคคล ก็มีความสุขกายสบายใจ วัตถุประสงค์ ก็ใช้การได้ เป็นปกติ ไม่ขัดข้องเสียหาย ธรรมะ ก็ช่วยให้ผู้ปฏิบัติก้าวถึงประโยชน์ที่มุ่งหมาย แต่ถ้าส่วนประกอบนั้นบกพร่อง ส่วนรวมก็ติดขัดเสียหายไปหมด

คนที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวที่ดี เป็นองค์กรใหญ่หรือน้อยก็ดี เป็นสังคมเป็นชาติก็ดี จำเป็นต้องมีความพร้อมเพรียงของหมู่เป็นสำคัญ มิฉะนั้นก็จะเกิดความขัดข้องเสียหาย ไม่อาจสร้างสรรค์ประโยชน์อันใดให้เกิดขึ้นได้ท่านจึงสอนให้ผู้ที่อยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ศึกษาเรื่องความพร้อมเพรียงให้เข้าใจชัด แล้วพยายามสร้างเสริมความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เพิ่มพูนและมั่นคงขึ้น ด้วยความเมตตา รักใคร่กัน เสียสละเกื้อกูลกัน ประพฤติปฏิบัติตนให้สมควรเสมอเหมือนกัน และทำความคิดเห็นให้สอดคล้องสนับสนุนกัน เพื่อขจัดความขัดแย้งเห็นแก่ตัวและความระแวงดูหมิ่นกันให้หมดสิ้นไป บันดาลให้ความสงบผาสุกและความปรองดองมั่นคงบังเกิดขึ้นแทนที่

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิดและสติปัญญาเข้มแข็งพร้อมมูล เพื่อสามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ทุก ๆ ประการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งให้มีความสุข ความเจริญ และความสวัสดิ์ทุกเมื่อทั่วหน้ากัน.

²¹⁰ พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. วันที่ 14 (วันที่ 8 บาย) กล่าวอธิบายพุทธภาษิตหัวข้อที่ 16

²¹¹ พุทธภาษิตหัวข้อที่ 16 คือ “ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข” ซึ่งเป็นพุทธภาษิตที่สำคัญที่จะทำให้หมู่คณะสังคมและประเทศชาติมั่นคง รวมพุทธภาษิตตั้งแต่วันแรกถึงวันพระราชทานปริญญาบัตรนี้ ทรงกล่าวอธิบายพุทธภาษิต 10 หัวข้ออันเป็นคุณธรรมที่บัณฑิตพึงมีในตน

สำเนา

พระราชโฆวาท²¹²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ 18 ธันวาคม 2532 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีนี้ ข้าพเจ้ายินดีที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการต่างๆ ด้านของมหาวิทยาลัยเจริญก้าวหน้า ขอบใจมหาวิทยาลัยที่มอบปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ แก่ข้าพเจ้า และขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

บัดนี้บัณฑิตทุกคนสำเร็จการศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความรอบคอบเพียงพอที่จะทำการ งานพึ่งตนเองได้แล้ว ข้าพเจ้าจึงตั้งใจว่า จะพูดกับท่านถึงแนวทางประพฤติปฏิบัติตัว เพื่อ ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จและความสวัสดิ์ในชีวิต ขอให้พยายามติดตามศึกษาคำแนะนำของ ข้าพเจ้าให้ตลอดทุกข้อ

ข้อแรก อยากจะให้ทุกคนพิจารณาให้เห็นว่า วิชาความรู้เท่าที่เรียนจบจากมหาวิทยาลัยนั้น แท้จริงเป็นความรู้ในระดับหนึ่ง ในสาขาวิชาหนึ่ง ซึ่งนับว่าจำกัดอยู่ ยังมีความรู้ด้านอื่นๆ อีกมาก ที่จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป เพื่อนำมาใช้ประกอบการงาน ให้เกิดประสิทธิผลและเจริญก้าวหน้าเพราะงานที่บุคคลทำนั้น เกี่ยวโยงถึงงานอย่างอื่นในสาขา วิชาอื่นอีกมากหลาย ถ้าผู้ทำมีความรู้ความสามารถจำกัดหรือคับแคบ ยิ่งไม่อาจทำให้สำเร็จและ เจริญก้าวหน้าไปถึงระดับสูง ๆ ได้ บัณฑิตทั้งหลายจึงควรฝึกหัด “เป็นคนที่ไม่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ ตลอดชีวิต”²¹³ ไม่ว่าจะด้วยการศึกษาในระบบหรือนอกระบบ ยิ่งเรียนรู้ได้ลึกซึ้งกว้างขวางเท่าใด ก็จะช่วยให้ประสบความสำเร็จและเจริญยิ่งขึ้นเท่านั้น

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่เข้มแข็ง สมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติและปัญญา สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกสิ่งได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ให้เกิดความสุขและความเจริญมั่นคงแก่ชีวิตและประเทศชาติ ทั้งขอให้ ทุกๆ ท่านที่มาชุมนุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²¹² พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 11 ธันวาคม 2532) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตัวของบัณฑิต เพื่อส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ และความสวัสดิ์ในชีวิต

²¹³ แนวทางปฏิบัติข้อแรก ได้แก่ “การใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอตลอดชีวิต”

สำเนา

พระราชโฆวาท²¹⁴

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ ที่ 18 ธันวาคม 2532 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงประจำปีนี้ ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุก ๆ คน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

ในภาคเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้ถึงสิ่งที่บัณฑิตควรประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญมั่นคงของตนเอง คือการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้มีความรู้กว้างขวางและชัดเจน ภาคบ่ายนี้ จะพูดถึงสิ่งที่บัณฑิตควรฝึกหัดอบรมให้มีขึ้นในตัว “คือความมีกิริยามารยาท”²¹⁵

การดำรงตนในสังคมที่ดี การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ดี ต้องอาศัยอภัยสัจจะไมตรีและความมีมารยาทเป็นเครื่องค้ำจุนเพราะบุคคลทั่วไปนั้นมักถือว่ากิริยาวาจาเป็นสิ่งสำคัญในการคบหาสมาคม ดังนี้ คนที่มีกิริยาวาจาดี จึงได้รับความนิยม คนที่ขาดมารยาทจึงได้รับความเฉยเมยรังเกียจ บัณฑิตได้ชื่อว่าเป็นผู้มีการศึกษาดี และมีความหวังตั้งใจที่จะมีอนาคตอันรุ่งเรืองมั่นคง จึงควรต้องเอาใจใส่และกวัดขั้นฝึกหัดกิริยามารยาทของตัวเองให้มากเป็นพิเศษ จักได้เป็นคนมีความละเอียดประณีต มีความสำรวมระวังในกายวาจา ประพฤติปฏิบัติตัวได้เหมาะสม ควรแก่กาลเทศะและมารยาทสังคม ความเป็นผู้มีกิริยามารยาทนี้จะประกอบเกื้อกูลความรู้ความสามารถของบัณฑิต และส่งเสริมให้บัณฑิตดำรงอยู่ในสังคมและหน้าที่การงานได้อย่างราบรื่นมั่นคง พร้อมด้วยเกียรติและความเจริญความสำเร็จทุกอย่าง

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้ทุกคนมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิดสติปัญญา เข้มแข็งพร้อมมูล เพื่อสามารถรักษาความเป็นบัณฑิตของตนไว้ให้เป็นที่ยกย่องเชิดชูตลอดไปทั้งให้มีความสุขความสวัสดิ์ทุกเมื่อจงทั่วกัน

²¹⁴ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 1 บ่าย) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของบัณฑิตข้อที่ 2

²¹⁵ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 2 ได้แก่ “ความมีกิริยามารยาท”

สำเนา

พระราชโฆวาท²¹⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 19 ธันวาคม 2532 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

ปีนี้ข้าพเจ้าตั้งใจจะกล่าวถึงแนวทางฝึกฝนความประพฤติปฏิบัติตนเองสำหรับบัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตมีคุณสมบัติที่ดีประจำตัว ไว้ประดับประดาเชิดชูให้มีความสวัสดี มีเกียรติ และมีความเจริญในชีวิต เมื่อวันวานได้พูดถึงการฝึกตนให้เป็นคนขวนขวายศึกษา กับให้มีมารยาท วันนี้จะพูดถึงการฝึกให้มีวิจรรณญาณ²¹⁷

วิจรรณญาณได้แก่ความหยั่งรู้ อันเป็นเหตุให้สามารถวิเคราะห์และวินิจฉัยเหตุผลตลอดจนส่วนดีส่วนเสียของสิ่งต่าง ๆ เรื่องต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดรอบคอบและถูกต้องถ่องแท้ วิจรรณญาณจะเกิดขึ้นได้ด้วยการศึกษาอบรม ประการแรก คือศึกษาอบรมทางวิชาความรู้ ซึ่งต้องกระทำอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความรอบรู้และประสบการณ์อันกว้างไกล ตามนัยที่กล่าวไว้แต่คราวก่อน ประการต่อไป ได้แก่ศึกษาอบรมทางความคิดจิตใจซึ่งก็ต้องฝึกฝนขัดเกลาอยู่เสมอ มิให้ขาด เพื่อให้ความคิดจิตใจมั่นคงเข้มแข็ง และเข้าระเบียบอันดีงาม คือมีความสะอาดประณีต เทียงตรง เป็นอิสระ และเป็นกลาง ไม่คิดเข้าข้างตัวเอง ไม่คิดเข้าข้างผู้อื่นตามอำนาจอคติความเป็นระเบียบมั่นคงในความคิดอย่างนี้ จะประกอบเข้ากับความรู้ที่มีเป็นทุนเดิมอยู่ เกิดเป็นวิจรรณญาณขึ้นแล้วส่งเสริมบัณฑิตให้ฉลาดสามารถในการพิจารณาวินิจฉัยและแก้ไขปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องไม่ว่าท่านจะทำการงานด้านใดในระดับใด ก็จะประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าได้ไม่ยาก จึงใคร่ขอให้บัณฑิตผู้ปรารถนาความรุ่งเรืองแจ่มใสในชีวิต ได้นำข้อแนะนำที่พูดนี้ไปใคร่ครวญและปฏิบัติด้วยตนเองให้มาก ๆ

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนมีความสมบูรณ์พร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังปัญญา ในอันที่จะร่วมกันพัฒนาตนและการทำงานของตนให้ได้ผลและก้าวหน้าอย่างแท้จริงต่อไป และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้มีความสุขสวัสดีจงทั่วกัน

²¹⁶ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 2 เช้า) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของบัณฑิตข้อที่ 3

²¹⁷ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 3 ได้แก่ “การฝึกตนให้มีวิจรรณญาณ”

สำเนา

พระราชโฆวาท²¹⁸

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคารที่ 19 ธันวาคม 2532 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงประจำปีนี้อีกวาระหนึ่ง ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อเช้านี้ ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงการฝึกฝนให้มีวิจรรณญาณเพื่อสามารถวินิจฉัยและปฏิบัติกิจการงานได้อย่างไม่ผิดพลาด ในภาคบ่ายนี้ จะพูดถึง “การนำหลักวิชาที่มีอยู่ ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ได้จริง”²¹⁹

ความรู้ที่ท่านทั้งหลายได้ศึกษาอบรมมานั้น นับว่าเป็นสิ่งดีมีค่าสูง เพราะเป็นปัจจัยเกื้อกูลให้เกิดปัญญาและความสามารถที่จะนำมาใช้ในการประกอบกิจการงานทั้งปวง ปัญญาและความฉลาดที่ว่านั้น จะมีมากน้อยสูงต่ำอย่างไร หรือจะใช้การได้ดีไม่ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ กับทั้งวิธีศึกษาสังเกตของแต่ละคน ผู้ที่มุ่งหวังจะนำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้ดี จึงจำเป็นต้องเล่าเรียนความรู้ให้กว้างขวางและให้รู้จริง คือให้รู้ให้เข้าใจแต่ละเรื่องแต่ละสิ่งอย่างถูกต้องแน่นอนโดยตลอด แล้วหมั่นนำความรู้หรือทฤษฎีที่เรียนรู้นั้นๆ มาปฏิบัติทดลองและฝึกฝน ให้เห็นผลปฏิบัติอย่างชัดเจนทุกส่วนทุกขั้นตอน การตั้งใจฝึกปฏิบัติดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอโดยไม่เหนื่อยหน่ายทอดทิ้ง จะช่วยให้เกิดความชัดเจนชำนาญยิ่งขึ้นเป็นลำดับในที่สุดก็จะเป็นผู้สามารถนำหลักวิชามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานได้โดยสมบูรณ์แท้จริง

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จและความเจริญทุกประการในชีวิต และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์โดยทั่วกัน

²¹⁸ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 2 บ่าย) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของบัณฑิตข้อที่ 4

²¹⁹ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 4 ได้แก่ “การนำหลักวิชาที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ได้จริง”

สำเนา

พระราชโฆวาท²²⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธ ที่ 20 ธันวาคม 2532 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า
มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประจำปีนี้อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อสองวันก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้ถึงสิ่งที่บัณฑิตควรฝึกฝนประพฤติ
ปฏิบัติเพื่อความเจริญสวัสดิ์ในชีวิต รวมถึงประการ วันนี้ จะได้กล่าวถึง “การปฏิบัติฝึกฝนในเรื่อง
ภาษา”²²¹

การรู้ภาษาดีเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะช่วยให้บุคคลสื่อสารพูดจาและเผยแพร่ความรู้
ความคิดของตนได้อย่างสะดวกคล่องแคล่ว ถูกต้องชัดเจนตามความประสงค์ นอกจากนี้
ยังช่วยให้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวและวิทยาการต่าง ๆ ได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพด้วย ยิ่งถ้ารู้ภาษา
ต่างประเทศดี ก็จะมีโอกาสเปิดกว้างขวางไม่ว่าในด้านการศึกษาค้นคว้า การติดต่อสื่อสาร
หรือประกอบการงานอาชีพ ผู้รู้ภาษาดีหลาย ๆ ภาษา ย่อมมีโอกาสจะกระทำให้ถึงระดับดีเด่น
ได้ไม่ยาก และอีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญเป็นพิเศษ ย่อมจะสามารถทำประโยชน์ได้เป็นอย่างดี
ในด้านการสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ และการเผยแพร่เกียรติคุณของไทยให้เป็นที่
ประจักษ์แก่ชาวโลก ดังนั้น บัณฑิตทั้งหลายจึงควรถือเป็นหน้าที่ ที่จะต้องขวนขวายศึกษาและ
ฝึกฝนตนเองอย่างเข้มงวด ให้เป็นผู้รู้ภาษาและใช้ภาษาให้ได้ดี ทั้งภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ
จักได้มีอนาคตที่รุ่งเรืองแจ่มใสและมีค่า

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จ
สุขความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกัน
ณ ที่นี่ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²²⁰ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 3 เช้า) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตนของบัณฑิตข้อที่ 5

²²¹ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 5 ได้แก่ “การปฏิบัติฝึกฝนในเรื่องภาษา”

สำเนา

พระราชโฆวาท²²²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธ ที่ 20 ธันวาคม 2532 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติ และความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึง เรื่องความสำคัญและประโยชน์ของ การรู้ภาษาดี ในภาคบ่ายนี้ จะพูดกับท่านทั้งหลายถึง “ความมีมนุษยสัมพันธ์”²²³ ซึ่งเป็น คุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่งที่บัณฑิตจะต้องฝึกฝนให้มีในตน

คุณสมบัติข้อนี้หมายถึงการทำตัวดี ไว้วางกริยาทำที่ได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะมีความ สุภาพอ่อนโยนและจริงใจ สามารถเข้ากับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกภูมิชั้น ได้อย่างแนบเนียน คุณสมบัติเช่นนี้เกิดขึ้นได้ด้วยการฝึกอบรมอย่างจริงจัง ทั้งทางกายทางวาจาและทางใจ มีแม่บท สำคัญที่จำเป็นต้องฝึกคือการทำให้ใจให้กว้าง เป็นกลาง และซื่อสัตย์เที่ยงตรง ไม่เพ่งโทษ ไม่ประมาทหมิ่นผู้อื่น อ่อนน้อมบนอบต่อผู้อื่นบุคคล สุภาพเป็นมิตรต่อคนเสมอกัน และเมตตา เอ็นดูต่อผู้น้อย ไม่สร้างปมหรือปมด้อยให้แก่ตัวเองรักษากายวาจาให้สงบหนักแน่น ไม่ลุแก่ โทสะและอคติ ไม่เห็นความสำคัญของตนเองยิ่งกว่าของคนอื่น กล่าวสรุป ก็นับว่าเป็นการฝึกฝน ที่ลำบากยากอยู่ไม่น้อย แต่ทว่าถ้าแต่ละคนพยายามฝึกพยายามทำให้เกิดขึ้นได้แล้ว จะอำนวย ประโยชน์ให้อย่างคาดไม่ถึงเพราะความมีมนุษยสัมพันธ์นี้จะทำให้ได้รับความนิยมเชื่อถือไว้วางใจ และได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากทุกคนทุกฝ่ายเป็นอย่างดีโดยพร้อมพรัก ทั้งในหน้าที่ การงานและในกิจส่วนตัวทุก ๆ อย่าง บัณฑิตจึงไม่ควรละเว้นที่จะฝึกหัดปฏิบัติตนในเรื่อง ที่มีคุณอย่างยิ่งนี้

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนมี ความคิดความเห็นที่ถูกต้องในอันที่จะทำงานสร้างความเจริญมั่นคงของตนเองและการงานของตน และขอให้ประสบความสำเร็จ สุข ความเจริญ พร้อมทั้งความสำเร็จในชีวิตทุก ๆ ประการจงทั่วกัน

²²² พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 3 บ่าย) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตนของบัณฑิตข้อที่ 6

²²³ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 6 ได้แก่ “ความมีมนุษยสัมพันธ์” ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งที่บัณฑิตจะต้องฝึกฝนให้มีในตน

สำเนา

พระราชโฆษาท²²⁴

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพฤหัสบดี ที่ 21 ธันวาคม 2532 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า
มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย
รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จใน
การศึกษา

ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ ถึงคุณสมบัติที่บัณฑิตควรปลูกฝังและอบรมให้
เกิดขึ้นในตนเองมาแล้วหลายประการ “วันนี้จะได้กล่าวถึงเรื่องความรับผิดชอบ ซึ่งเป็น
คุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้า.”²²⁵

ความรับผิดชอบนั้น โดยความหมายที่แท้จริง หมายถึงความเอาใจใส่จดจ่อในการงาน
ทางหนึ่งคือคอยฟังพินิจและรับรู้อยู่ตลอดเวลาว่า งานที่ทำไปนั้นมีข้อผิดพลาดเสียหายอย่างไรบ้าง
ถ้ามีการผิดพลาดบกพร่องขึ้นที่ใด เมื่อใด เพราะเหตุใด ก็รีบพิจารณาหาทางแก้ไขให้ทันท่วงที
พร้อมทั้งระวังป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำสอง. อีกทางหนึ่ง คือเฝ้าติดตามสังเกตให้ทราบว่ งานที่
ทำมีข้อใดสิ่งใดถูกต้องเหมาะสมเป็นผลดีบ้าง เพื่อจักได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติและปรับปรุงให้ดี
ยิ่งขึ้นไป. ผู้มีความรับผิดชอบจะมีจิตสำนึกถึงหน้าที่การงานอยู่เสมอ ไม่มีที่จะหลีกเลี่ยงละเลย
หากแต่จะตั้งอกตั้งใจและจะพยายามปฏิบัติปรับปรุงให้สำเร็จลุล่วงไปอย่างดีที่สุด เพราะเหตุนี้
ผู้มีความรับผิดชอบจึงทำการงานได้อย่างละเอียดประณีต มีประสิทธิภาพ ทั้งดำเนินรุดหน้าไป
ด้วยความราบรื่น และบรรลุถึงจุดประสงค์ทุกอย่าง. ข้าพเจ้าปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นบัณฑิตตั้ง
ใจพยายามอบรมคุณสมบัติข้อนี้ให้สมบูรณ์ขึ้นในตนเองให้ได้.

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคน และท่าน
ที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ทุกท่าน ถึงพร้อมด้วยความสุข ความสำเร็จ ความเจริญ และมีกำลังกาย
กำลังใจ และกำลังสติปัญญาสมบูรณ์เข้มแข็ง สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ
ให้ถาวรมั่นคงยืนยาวสืบไป.

²²⁴ พระราชโฆษาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 4 เช้า) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของบัณฑิตข้อที่ 7

²²⁵ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 7 ได้แก่ “ความรับผิดชอบ”

สำเนา

พระราชโฆวาท²²⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพฤหัสบดี ที่ 21 ธันวาคม 2532 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติ และความสำเริง

ในภาคเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงคุณสมบัติสำคัญข้อหนึ่ง ซึ่งบัณฑิตควรสร้างเสริม ให้สมบูรณ์ในตนเอง คือความรับผิดชอบ ในภาคบ่ายนี้ จะกล่าวกับท่านทั้งหลายถึง “การรู้จัก ประหยัด”²²⁷

การประหยัดเป็นพฤติกรรมที่ชาวโลกยอมรับว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวบุคคล แต่เรื่องการประหยัดนี้ บางคนก็เห็นว่าเป็นสมบัติของผู้ไม่มีทรัพย์พอจะใช้จ่ายฟุ่มเฟือยได้ หากมี ทรัพย์มากพอจะใช้จ่ายตามสบายได้ไม่เดือดร้อน ก็ไม่จำเป็นต้องประหยัด การคิดอย่างนี้นับว่า เป็นการคิดง่าย ๆ ตามใจตัวเอง ไม่อาศัยเหตุผลและหลักเกณฑ์ วิสัยของบัณฑิตควรจะต้อง คิดถึงการประหยัดอย่างฉลาดมีหลักเกณฑ์คือ นอกจากจะคิดถึงฐานะความมั่นคงในส่วนตัวแล้ว จะต้องคิดให้กว้างไกลออกไปถึงผลดีผลเสียของส่วนรวมและกาลอนาคตด้วย บัณฑิตควรจะต้อง ให้เห็นว่าทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงนั้น คือทรัพย์สินอันมีค่าของส่วนรวม ซึ่งเราต้องร่วมกัน ถนอมรักษาและใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า ด้วยความประหยัดระมัดระวัง หากแต่ละคนไม่ช่วยกัน ถนอมรักษาด้วยการประหยัด สักวันหนึ่ง เมื่อทรัพย์สินร่อยหรอสิ้นเปลืองไป ทุกคนก็จะได้รับความเดือดร้อนทั่วหน้ากัน จึงใคร่จะขอให้บัณฑิตศึกษาสำเนียงให้แน่ชัดว่า การประหยัดนั้น เป็นสมบัติของคนทุกคน ทั้งผู้ขาดแคลนและร่ำรวย

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่เข้มแข็ง สมบูรณ์ด้วยพละทานมีกำลังกาย กำลังสติปัญญา สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และดำรงตนอยู่ได้สมกับที่เป็นบัณฑิตตลอดไป

²²⁶ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 4 บ่าย) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตนของบัณฑิตข้อที่ 8

²²⁷ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 8 ได้แก่ “การรู้จักประหยัด”

สำเนา

พระราชโฆวาท²²⁸

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันศุกร์ ที่ 22 ธันวาคม 2532 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า
มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย
รามคำแหงอีกรวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงความรู้ผิดชอบและการรู้จักประหยัด
วันนี้จะพูดกับท่านทั้งหลายถึงเรื่อง “ความมีระเบียบวินัย”²²⁹

การที่บุคคลจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และมีความเจริญก้าวหน้าได้ตามควร
แก่อัตภาพนั้น จำเป็นต้องเข้าใจชัดในระเบียบแบบแผนที่ดีของสังคม ทั้งยอมรับปฏิบัติด้วยความ
ตั้งใจและเต็มใจ โดยไม่เลือกว่าเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก มิฉะนั้นแต่ละคนจะประพฤติปฏิบัติ
ตามความพอใจ และก่อปัญหาความขัดแย้งให้เกิดขึ้นไม่มีจบสิ้น ความประพฤติปฏิบัติอยู่ใน
ระเบียบหรือความมีวินัยนั้น จะเริ่มเกิดที่ตัวบุคคลในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก่อน แล้วจึงค่อยขยาย
กว้างออกไปสู่เรื่องที่ใหญ่ขึ้น ที่มีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ บัณฑิตทั้งหลายเป็นบุคคลที่
สังคมยอมรับนับถือว่ามีการศึกษาสูง มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะเป็นกำลังสร้างสรรค์ความ
ดีความเจริญทั้งปวงในแผ่นดิน สมควรอย่างยิ่งที่จะได้พยายามศึกษาและสร้างเสริมความมี
ระเบียบวินัยในตนเองให้สมบูรณ์บริบูรณ์ พร้อมกับนำมาปฏิบัติในงานในตนเองอย่างเคร่งครัด
สม่ำเสมอให้เป็นทั้งตัวอย่างทั้งผู้นำแก่ผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้เห็นประโยชน์ และศรัทธาในการรักษา
วินัยกว้างขวางยิ่งขึ้น ตนเอง สังคม และบ้านเมืองจักได้มีความสงบเรียบร้อย ทั้งมีโอกาสพัฒนา
ให้เจริญก้าวหน้าได้ตามที่ปรารถนา

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนประสบ
ความสำเร็จในชีวิต มีความสุขและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานทุกอย่าง ทั้งขอให้
ทุกท่านที่มาประชุมในที่นี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²²⁸ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 5 เช้า) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตนของบัณฑิตข้อที่ 9

²²⁹ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 9 ได้แก่ “ความมีระเบียบวินัย”

สำเนา

พระราชโฆวาท²³⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันศุกร์ ที่ 22 ธันวาคม 2532 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติ และความสำเร็จ

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมถึงความสำคัญของการประพฤติปฏิบัติ อยู่ในระเบียบวินัย ในภาคบ่ายนี้ จะพูดคุยกับท่านทั้งหลายถึงเรื่อง “ความมีคุณธรรม.”²³¹

คำว่า คุณธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานบอกความหมายไว้ว่าสภาพคุณ งามความดี เช่นนี้ จึงมีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงความดีและความถูกต้องทุก ๆ ประการ ความมีคุณธรรมเป็นสิ่งละเอียดอ่อนอยู่ในจิตใจของบุคคลไม่อาจวัดหรือควบคุมได้ด้วยกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับใดๆ หากแต่ควบคุมได้ด้วยจิตสำนึกของบุคคลนั้นๆ เอง ผู้ที่มีจิตสำนึก ในคุณธรรม สามารถหักห้ามความคิดที่ไม่ถูกต้องได้สามารถยับยั้งการกระทำที่ไม่สมควรได้ สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในทางดีได้จึงได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นคนดีแท้จริง และด้วยเหตุนี้ ในการจัดการศึกษาอย่างแบบแผนจึงแทรกเรื่องคุณธรรมไว้ให้เรียนรู้ด้วย

บัณฑิตเป็นผู้ได้รับการศึกษาสูง คนทั่วไปย่อมเห็นว่าท่านได้รับการปลูกฝังจิตสำนึก ในคุณธรรมมาแล้วเป็นอย่างดี แต่จิตสำนึกนั้นเป็นสิ่งที่มองไม่เห็น วัดไม่ได้ การประเมินค่า คุณธรรมในตัวบัณฑิตดังกล่าวจึงเป็นเพียงการคาดคะเน ผู้ที่จะรู้ชัดและวัดได้ ก็คือตัวของบัณฑิตเอง และในเมื่อคนในสังคมเขาเชื่อถือเป็นผู้มีคุณธรรมดังนี้ก็ควรที่บัณฑิตทุกคนจะได้ฝึกอบรม คุณธรรมขึ้นให้พร้อม ให้สมกับที่สังคมยกย่องเชิดชู

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่เข้มแข็ง สมบูรณ์ด้วยพละทานมี มีสติปัญญา มีวินัย และมีจิตสำนึกในคุณธรรมอยู่เสมอเป็นนิตย์ และ ขอให้ประสบความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในชีวิตจงทั่วกันทุกคน

²³⁰ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 5 บ่าย) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตนของบัณฑิตข้อที่ 10

²³¹ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 10 ได้แก่ “ความมีคุณธรรม”

สำเนา

พระราชโฆษาท²³²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันเสาร์ ที่ 23 ธันวาคม 2532 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องความมีระเบียบวินัยวันนี้ “จะพูดกับท่านทั้งหลายถึงการรู้จักสำรวจตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญอีกข้อหนึ่งของบัณฑิต”²³³

การรู้จักสำรวจตัวเองได้แก่การสามารถพิจารณาค้นหาข้อดีข้อเสียในตนเองให้เห็นชัด เรื่องนี้อธิบายได้ว่า คนทุกคนย่อมมีข้อบกพร่อง อันเป็นต้นเหตุขัดขวางความดีความเจริญของตน หากเราสามารถสำรวจทราบข้อบกพร่องนั้นได้ ก็จะมีช่องทางปรับปรุงแก้ไข และเมื่อแก้ไขได้ จะทำให้ปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ทั้งในหน้าที่การงานและในชีวิตลดน้อยลง อำนวยโอกาสให้ ปฏิบัติกิจการงานทุกอย่างได้ราบรื่นเต็มความรู้ความสามารถ การรู้จักสำรวจตัวเองจึงเป็นสิ่ง สำคัญยิ่งสำหรับผู้หวังความเจริญก้าวหน้า แม่บทของการสำรวจตัวเอง ก็คือการพยายามฝึกหัด ทำความคิดความเห็นให้เที่ยงตรงเป็นกลาง และเป็นอิสระจากอคติ จะพิจารณาปัญหาเรื่องราว อันใด ก็ตั้งใจวิเคราะห์วิจารณ์และวินิจฉัยด้วยความละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผล หลักวิชา และความสุจริตจริงใจ ซึ่งเมื่อได้หมั่นฝึกอบรมให้เกิดเป็นนิสัยแล้ว จะช่วยให้สังเกตเห็น ข้อดีข้อเสียทั้งปวงตามเป็นจริง สามารถประมาณตัวประมาณสถานการณ์ได้ถูกต้อง และสามารถ ทำตัวทำงานให้ประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์เป็นที่นิยมยกย่องและศรัทธาเชื่อถือแก่คนทั่วไปได้ อย่างแท้จริง

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนมีความ สมบูรณ์ด้วยพละทานมัย สติปัญญา และจิตสำนึกที่ซอซอบธรรม เพื่อสามารถนำความสุขความเจริญ มาสู่คนและส่วนรวมได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

²³² พระราชโฆษาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 15 (วันที่ 6 เช้า) กล่าวถึงแนวทางปฏิบัติตนของบัณฑิตข้อที่ 11

²³³ แนวทางปฏิบัติข้อที่ 11 ได้แก่ “การรู้จักสำรวจตนเอง”

สำเนา

พระราชโฆวาท²³⁴

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 18 ธันวาคม 2533 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงประจำปีนี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ทราบรายงานว่ากิจการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเจริญก้าวหน้าด้วยดีทุก ๆ ด้าน ขอแสดงความชื่นชมกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิและกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

ได้ทราบแน่ชัดตามรายงานของอธิการบดี ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงยึดมั่นในปณิธานและปรัชญาเดิมที่จะดำรงความเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ปรารถนาจะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับปณิธานและปรัชญาของมหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าจึงจะพูดกับบัณฑิตรุ่นนี้ถึงเรื่องการศึกษา กับหลักการปฏิบัติพัฒนางานและบ้านเมืองต่อเนื่องกันไป เชื่อว่าถ้าแต่ละคนพยายามติดตามศึกษาให้ครบทุกครั้ง จะได้ประโยชน์ตรงกับที่ต้องการ²³⁵

“วิชาความรู้อันพึงประสงค์นั้น ได้แก่วิชาและความรู้ที่ถูกต้อง ชัดเจน แม่นยำ ชำนาญ นำไปใช้การเป็นประโยชน์ได้พอเหมาะ ทันต่อเหตุการณ์ อย่างมีประสิทธิภาพ” การที่เราจะสร้างเสริมวิชาความรู้เช่นนี้ให้เจริญงอกงามขึ้นได้นั้น เบื้องต้น จะต้องเล็งคิดว่าจะเรียนวิชาไว้เพื่อสอบได้ เพราะในชีวิตของเราเรามีได้อยู่กับการกาผัดถูกในข้อสอบ หากแต่อยู่กับการทำงานและการวินิจฉัยปัญหาสารพัด ทางที่ถูกต้องจะต้องชวนชวนไขคดีเปิดใจให้เรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งโดยทางกว้างและทางลึก คือเมื่อจะศึกษาเรื่องใดก็ให้พยายามจับเค้าโครงของเรื่องนั้นให้ได้ แล้วจึงพยายามเพ่งลงไปในส่วนละเอียดที่ละส่วนจนทราบจนเห็นได้โดยถ้วนถี่ เมื่อเรียนรู้แล้วก็นำมาคิดพิจารณาให้เห็นประเด็น ให้เห็นส่วนที่เป็นเหตุที่เป็นผล ให้เห็นลำดับความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้น ๆ โดยตลอด ก็จะสามารถสำเนียงกำหนดและจดจำไว้ได้ ทั้งส่วนที่เป็นหลักเป็นทฤษฎี ทั้งส่วนเรื่องราวหรือรายละเอียด และสามารถนำไปเทียบเคียงใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงาน ตลอดจนการคิดอ่านแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งถ้าตั้งใจพยายามศึกษาวิชา เรื่องราวและปัญหาทั้งปวงให้ได้ดังนี้ ก็หวังได้ว่าจะสามารถสร้างอนาคตอันแจ่มใสให้แก่ตนได้ไม่ยากนัก

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคน ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน สมตามที่ตั้งมุ่งหมายไว้ทุกประการ

²³⁴ พระราชโฆวาทกับบัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 1) กล่าวถึงเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติพัฒนางานและบ้านเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับปณิธานและปรัชญาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งจะพยายามเป็นเรื่อง ๆ ไป

²³⁵ เรื่องที่ 1 ได้แก่ “เรื่องการศึกษาวิชาความรู้อันพึงประสงค์” ซึ่งมีหลักคิดอยู่ 2 ประการ

สำเนา

พระราชโฆวาท²³⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธ ที่ 19 ธันวาคม 2533 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า
มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย
รามคำแหงประจำปีนี้ ขอแสดงความยินดีกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุก ๆ คน ที่ได้รับเกียรติ
และความสำเร็จ

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการศึกษาวิชาความรู้ที่พึง
ประสงค์ว่ามีหลักการควรถือปฏิบัติอย่างไร วันนี้ ก็จะพูดกับท่านทั้งหลายเรื่องการศึกษาในแง่
มุมมองอื่นต่อไป

การเรียนความรู้ แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไร
นัก ถ้าหากเรียนไม่ถูก ไม่ถ้วน ไม่รู้จริง²³⁷ “การศึกษาหาความรู้จึงควรมุ่งให้ได้ “ความฉลาดรู้”
เป็นสำคัญ คือรู้แล้ว สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ ๆ ได้ โดยไม่มีโทษมีพิษ การศึกษาเพื่อ
ความฉลาดรู้ มีข้อปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษา
สิ่งใดเรื่องใด ควรจะได้ศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุมไม่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน
หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไป
ด้วยเสมอ คือต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้น ๆ ด้วยความคิดจิตใจที่มั่นคงเป็นปรกติ และเที่ยงตรง
เป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้และเข้าใจตามความเห็นชวนำของอคติ มิฉะนั้นความรู้ที่เกิดขึ้น จะไม่เป็น
ความรู้แท้แต่จะเป็นความรู้ที่ถูกอำพราง หรือที่ฉลาดเคลื่อนวิปริต จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริง ๆ
โดยปราศจากโทษไม่ได้ ท่านทั้งหลายได้ชื่อว่าเป็นนักศึกษาชั้นคว่ำที่ดี ขอให้ยึดหลักในการเรียนรู้
อย่างน้อยก็ตามที่ได้กล่าวจึงจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาสมบูรณ์บริบูรณ์ตามที่พึงประสงค์

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จ
สุขความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้ารุ่งเรืองในหน้าที่การงาน และขอให้ทุกท่านที่มาร่วม
ประชุมในพิธีนี้ มีความเจริญสวัสดิ์ตั้งทั่วกัน

²³⁶ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 2) เรื่องการศึกษา

²³⁷ เรื่องที่ 2 ได้แก่ “การศึกษาเพื่อความรู้” ซึ่งมีข้อปฏิบัติเป็นหลัก 2 ประการ

สำเนา

พระราชโฆวาท²³⁸

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันอาทิตย์ ที่ 23 ธันวาคม 2533 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อสองวันก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบัณฑิต “วันนี้ จะกล่าวกับท่านทั้งหลายถึงลักษณะของการเรียนรู้ ติดต่อกันไปทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย.”²³⁹

การเรียนรู้ลักษณะแรก คือ การเรียนรู้หรือรับรู้ตามความรู้ของผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นการฟัง การอ่าน การสังเกต ดู จำ อย่างไรก็ตามได้ทั้งสิ้น การเรียนรู้แบบนี้จัดเป็นการเรียนรู้ขั้นต้น เพราะยัง ต้องรู้ตามเขาโดยยังมีได้พิจารณาพิสูจน์สอบสวน อาจถูก ผิด มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์ อย่างไรก็ตาม แต่ถึงอย่างไรบุคคลก็จำเป็นต้องเรียนรู้โดยลักษณะนี้ เพราะเรื่องราว ความรู้ วิทยาการ ที่ควรจะต้องเรียนรู้ในชีวิตมีอยู่มากมาย เกินกว่าที่จะศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งได้ทุกอย่าง จึงต้อง ศึกษาให้กว้างขวางไว้เป็นพื้นฐานก่อน ต่อเมื่อต้องการทราบเรื่องใดจริงๆ จึงนำมาศึกษาพิจารณา และวินิจฉัยให้เห็นเหตุเห็นผลอีกชั้นหนึ่ง การเรียนรู้ด้วยการพิจารณาวินิจฉัยแล้วนี้ จัดเป็นการ เรียนรู้ลักษณะที่สอง ซึ่งสูงขึ้นกว่าระดับที่รู้ตามผู้อื่น ถึงระดับนี้ความรู้ที่เกิดขึ้นจะกลายเป็น ความรู้ความเข้าใจของตัวเอง ซึ่งมั่นใจได้ และใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้น บัณฑิตจึงควรศึกษาให้ เหมาะแก่ความจำเป็นและความประสงค์ตามวัยที่กล่าว เพื่อจักได้รับประโยชน์จากการสังเกต ศึกษาได้ไม่ผิดพลาด

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้มีความสุขความสำเร็จ มีความก้าวหน้ารุ่งเรืองในหน้าที่การงานทุกอย่าง และขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²³⁸ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 3 เช้า) เรื่องการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบัณฑิต

²³⁹ เรื่องที่ 3 ได้แก่ “ลักษณะของการเรียนรู้” ซึ่งมีสองลักษณะคือ (1) การเรียนรู้ตามความรู้ของผู้อื่น และ (2) การเรียนรู้ด้วยการพิจารณาวินิจฉัย

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁴⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอาทิตย์ ที่ 23 ธันวาคม 2533 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในวันนี้ก็วาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงการเรียนรู้ สองลักษณะ หรือสองขั้น คือเรียนรู้ตามความรู้ของผู้อื่นด้วยการฟัง หรือการสังเกต ดู จำ อย่างหนึ่ง กับเมื่อรู้ตามผู้อื่นแล้วนำมาคิดพิจารณาด้วยเหตุผลและความคิดเห็นของตนเองจนเข้าใจจริง อีกอย่างหนึ่ง วันนี้จะพูดถึงการเรียนรู้ หรือการศึกษาด้วยการปฏิบัติฝึกฝนต่อไป。”²⁴¹

การเรียนรู้ลักษณะนี้ได้แก่การนำเอาสิ่งที่รับรู้มาแล้ว หรือที่ทำความเข้าใจแล้วนั้น มาฝึกหัดปฏิบัติด้วยกายด้วยใจให้ประจักษ์ผลขึ้น แล้วเกิดเป็นความรู้อันแจ่มแจ้งแน่นอนอนตรึงตราอยู่ในใจ พร้อมกับเกิดความสามารถชัดเจน ที่จะนำไปใช้ทำการอย่างมีประสิทธิภาพได้ทุกเมื่อ การเรียนรู้โดยลักษณะนี้จัดเป็นขั้นสูงที่จะพึงศึกษาฝึกฝนได้ ทั้งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลมีวิทยฐานะและความสามารถอย่างแท้จริง ซึ่งมีคุณค่าประเสริฐยิ่งกว่าวุฒิปัตร์ใดๆ ทั้งหมด บัณฑิตแต่ละคนจะต้องออกไปทำการงานให้แก่ส่วนรวมและชาติบ้านเมืองอีกมาก ควรอย่างยิ่งที่จะพยายามสร้างเสริมความรู้ความชำนาญด้วยการฝึกหัดปฏิบัตินี้ ให้สมบูรณ์บริบูรณ์ขึ้นทุก ๆ ด้าน จักได้สามารถร่วมมือกันปฏิบัติบริหารงาน นำพาประเทศของเราให้ก้าวไปถึงความวัฒนาผาสุกได้ตามที่ปรารถนา

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จในชีวิตการงาน มีความก้าวหน้ารุ่งเรืองในตำแหน่งหน้าที่ และขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาประชุมกัน ณ ที่นี้ มีความเจริญสวัสดิ์ทั่วหน้ากัน

²⁴⁰ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 3 บ่าย) เรื่องการเรียนรู้ต่อจากวันก่อนเพิ่มเติมเป็นเรื่องที่ 4

²⁴¹ เรื่องที่ 4 ได้แก่ “การศึกษาด้วยการปฏิบัติฝึกฝน” เพื่อสร้างเสริมความรู้ความชำนาญของบัณฑิต

สำเนา

พระราโชวาท²⁴²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ ที่ 24 ธันวาคม 2533 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการศึกษาหรือการเรียนรู้ว่ามีอยู่สามลักษณะได้แก่ เรียนรู้ตามความรู้ความคิดของผู้เป็นอย่างหนึ่ง เรียนรู้ด้วยการขบคิดพิจารณาของตนเองให้เห็นเหตุผลอย่างหนึ่ง กับเรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝนจนประจักษ์ผล และเกิดเป็นความคล่องแคล่วชำนาญอีกอย่างหนึ่ง วันนี้ จะพูดกับท่านทั้งหลายถึง “เรื่องทางที่จะศึกษาเพิ่มเติม.”²⁴³

การศึกษาเพิ่มเติมที่แต่ละคนจะพึงกระทำนั้น กล่าวได้ว่ามีอยู่สองทาง ทางหนึ่งคือศึกษาค้นคว้าจากตำรับตำรา และวิเคราะห์วิจัยตามระบบและวิธีการที่ปฏิบัติกันในมหาวิทยาลัย อีกทางหนึ่งคือสวดรับฟัง สังเกต จดจำจากการกระทำคำพูดของบุคคล รวมทั้งเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบพบผ่าน แม้แต่อุปสรรคความผิดพลาดของตนเอง ก็อาจนำมาคิดพิจารณาให้เป็นบทเรียนที่ทำให้เกิดความรู้ ความคิด ความฉลาดได้ทั้งสิ้น และความรู้ประเภทนี้เท่าที่ปรากฏ มักจะเป็นความรู้ชนิดยอดเยี่ยมที่หาไม่ได้ในตำราใด ๆ แต่มีประโยชน์มีคุณค่าใช้การได้จริง ๆ ดังนั้น แม้บัณฑิตทั้งหลายจะศึกษาสำเร็จแล้ว มีการทำงานทำแล้ว ก็ขอให้ตั้งใจพยายามศึกษาหาความรู้ให้เพิ่มพูนกว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป จักได้เป็นผู้ที่ฉลาดสามารถบำเพ็ญประโยชน์ตนประโยชน์ผู้อื่นได้อย่างเต็มภาคภูมิในวันข้างหน้า

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความก้าวหน้าและเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ทั้งขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²⁴² พระราโชวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 4 เช้า) เรื่องการเรียนรู้ต่อจากวันก่อน เป็นเรื่องที่ 5

²⁴³ เรื่องที่ 5 ได้แก่ เรื่อง “ทางที่จะศึกษาเพิ่มเติม” ซึ่งเป็นการศึกษานอกระบบมีอยู่ 2 ทางคือ (1) ศึกษาค้นคว้าจากตำราและวิเคราะห์วิจัย และ (2) สวดรับฟัง สังเกต จดจำจากการกระทำคำพูดของบุคคลรวมทั้งเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบพบผ่าน

สำเนา

พระราชโฆวาท^{๒๔๔}

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ ที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๓ (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติ และความสำเร็จ

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการศึกษาเพิ่มเติม ว่าทำได้ ด้วยการศึกษาค้นคว้าตำราและการค้นคว้าวิจัยตามระบบทางหนึ่ง ด้วยการสลับรับฟังและ สังเกตจดจำจากบุคคล เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ผ่านพบอีกทางหนึ่ง ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็น การศึกษานอกระบบ “วันนี้ใครจะกล่าวถึงกลวิธีของการศึกษานอกระบบเพิ่มเติมแก่ท่าน ต่อไป.”^{๒๔๕}

คนฉลาดไม่สมควรจะมีความลำพองประมาทหมิ่นผู้ใดสิ่งใดเป็นอันขาด เพราะความ ประมาทหมิ่นนั้นย่อมปิดบังป้องกันบุคคลไว้ มิให้เปิดตาเปิดใจที่จะรับรู้รับฟังสิ่งต่างๆ ความรู้ ความฉลาดจึงไม่มีทางเข้ามาสู่ตนได้ ตรงข้าม ควรจะถือว่าบุคคลทุกคน เรื่องราวและเหตุการณ์ ทุกสิ่ง เป็นเสมือนครู เสมือนบทเรียนที่ให้ความรู้ความฉลาดแก่ตนได้อย่างวิเศษ ส่วนตนเองนั้น เปรียบเหมือนศิษย์ที่คอยรับความรู้จากครูอาจารย์เมื่อไม่มีความประมาทหมิ่นและอวดดีแล้ว ก็ย่อมเกิดความคิดและเต็มใจที่จะรับความรู้ต่างๆ อย่างกว้างขวางเพื่อนำมาพิจารณาถั่งถ่วง ให้เห็นสาระและกำหนดจดจำไว้ประดับปัญญาของตัว ฝ่ายผู้ให้ความรู้ เมื่อชอบใจอรรถาัยของ ผู้เป็นศิษย์ ก็จะถ่ายทอดวิชาให้โดยไม่ปิดบัง โบราณท่านจึงสั่งสอนกันหนักหนาว่ามีให้ประมาท ปัญญาผู้อื่น และให้ตั้งใจเล่าเรียนโดยเคารพ ทั้งในวิชาและในผู้ที่เป็นครู จึงขอฝากให้บัณฑิต ได้นำไปคิดพิจารณาให้เกิดประโยชน์บ้าง

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนที่สำเร็จ การศึกษาในคราวนี้ ประสบความสุขความสำเร็จในชีวิตและการงาน มีความเจริญก้าวหน้าได้ ตามที่ปรารถนาปรารถนาและขอท่านทั้งหลายที่มาประชุมพร้อมกันอยู่ในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์ ทุกเมื่อไป

^{๒๔๔} พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ ๑๖ (วันที่ ๔ บ่าย) เรื่องการเรียนรู้ และการศึกษาเพิ่มเติม เป็นเรื่องที่ ๖

^{๒๔๕} เรื่องที่ ๖ ได้แก่ “กลวิธีของการศึกษานอกระบบ” โดยบัณฑิตไม่ควรประมาทปัญญาผู้อื่น และอวดดี

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁴⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 25 ธันวาคม 2533 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับทุกๆ ท่าน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตรามคำแหงรุ่นนี้ถึงเรื่องการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองติดต่อกันมา 6 ครั้ง อีก 6 ครั้ง แต่ไป “จะพูดถึงการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี และให้ประสบความสำเร็จความเจริญมั่นคง”

ผู้มีพื้นฐานการศึกษาที่ดี พร้อมสำหรับการสร้างความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าในชีวิต มีแนวปฏิบัติงานปฏิบัติตัวที่ใครจะแนะนำดังนี้ “ข้อแรก ให้ระลึกถึงเกียรติภูมิของบัณฑิตไว้เสมอ เพื่อป้องกันมิให้ประพฤติดูหมิ่นหรือประพฤตินทรมานหลักวิชา หลักการ เหตุผล และความถูกต้องชอบธรรม ข้อสอง ให้ตั้งเป้าหมายในการงานในชีวิตไว้ในทางที่สุจริตและดีงาม แล้วมุ่งดำเนินไปสู่เป้าหมายนั้นอย่างเที่ยงตรง ข้อสาม มีความพากเพียรพยายามไม่ขาดสาย ทั้งในการสร้างสรรค์งานและการปฏิบัติปรับปรุงตนเองให้มีความรอบรู้ความชัดเจนชำนาญเพื่อให้เกิดวิวัฒนาการก้าวหน้ายิ่งขึ้น ข้อสี่ ไม่ทำตัวทำใจให้คับแคบ หากให้หนักแน่นกว้างขวางประกอบด้วยเมตตาและไมตรี เพื่อสามารถผูกสัมพันธ์ และร่วมงาน ร่วมคิดอ่านกับผู้อื่นได้อย่างคล่องตัว.”²⁴⁷ เพียงเท่านั้น ก็เชื่อว่า จะช่วยให้แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่การงานได้โดยราบรื่น และประสบความสำเร็จที่พึงประสงค์อย่างงดงาม

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตมีความเข้มแข็ง สมบูรณ์พร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิด สามารถประกอบกรณียกิจทั้งปวง ให้บรรลุผลเลิศ และบังเกิดความเจริญมั่นคงแก่ตนแก่ชาติบ้านเมืองได้ดังเจตนาทุก ๆ ประการ

²⁴⁶ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 5 ธันวาคม) กล่าวถึงเรื่องการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี และให้ประสบความสำเร็จความเจริญมั่นคง ซึ่งมีแนวปฏิบัติงานปฏิบัติตัวหลายหัวข้อ

²⁴⁷ แนวปฏิบัติงานปฏิบัติตัวมี 8 หัวข้อ ประการที่ 1 คือ “ข้อปฏิบัติในการทำงาน 4 ประการ” ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญ

สำเนา

พระราโชวาท²⁴⁸

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 25 ธันวาคม 2533 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติ และความสำเร็จ

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้พูดในที่ประชุมนี้ว่า ในงานพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตรามคำแหงรุ่นนี้ ข้าพเจ้าพูดถึงเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถติดต่อกันมา 6 ครั้ง อีก 6 ครั้งข้างหน้าจึงจะพูดถึงวิธีทำงานให้บรรลุความสำเร็จความเจริญมั่นคง และได้ให้ข้อปฏิบัติในการทำงานไว้ 4 ประการ บ่ายวันนี้จะเน้นในสาระสำคัญของข้อปฏิบัตินั้นให้ชัดเจนขึ้น

“การทำงานใดๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ควรอย่างยิ่งที่จะตั้งเป้าหมายขอบเขต และหลักการไว้ให้แน่นอนเพราะจะช่วยให้สามารถปฏิบัติมุ่งเข้าสู่ผลสำเร็จได้โดยตรง และถูกต้องพอเหมาะพอดี ทั้งเป็นการป้องกันและขจัดความล่าช้า ความสับสน เปลือง ความเสียเปล่าได้ทุกอย่าง และขณะเมื่อปฏิบัติดำเนินงานสู่เป้าหมายนั้น ผู้มีการศึกษาต้องไม่ละทิ้งหลักวิชา ไม่ละทิ้งความคิดพิจารณาตามเหตุผล และความถูกต้องชอบธรรม เพราะการละเลยสิ่งเหล่านั้นจะทำให้ปฏิบัติผิดพลาดไม่ได้ผล หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ยิ่งถ้าเป็นการจงใจปฏิบัติทวนหลักการหลักวิชา และหลักความชอบธรรม ด้วยอคติอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยแล้ว ก็จะทำให้ได้รับผลร้ายเป็นการทำลายเกียรติภูมิของตน ทำลายประโยชน์และความเจริญมั่นคงของส่วนรวมไปในทันที บัณฑิตจะออกไปทำการงานสร้างสรรค์ความดีความเจริญให้แก่ตนแก่ชาติบ้านเมือง ขอให้ระมัดระวังความประพฤติปฏิบัติของตนให้มากอย่ายอมให้ความประมาทและอคติเข้าครอบงำความคิดจิตใจได้”²⁴⁹ ก็จะสามารบบำเพ็ญกรณียกิจให้เกิดประโยชน์ช่วยตัว ช่วยงานช่วยส่วนรวมได้สมที่ตั้งใจ

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้ทุกคนประสบความสำเร็จ ความสำเร็จและความรุ่งเรืองในชีวิต ครบถ้วนทุกประการตามที่มุ่งหวัง

²⁴⁸ พระราโชวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 5 บ่าย) เรื่องวิธีทำงานให้บรรลุความสำเร็จความเจริญมั่นคง ประการที่ 1 เพิ่มเติมโดยรายละเอียดและสาระสำคัญของข้อปฏิบัติ

²⁴⁹ สาระสำคัญ ได้แก่ (1) การตั้งเป้าหมายขอบเขตและหลักการของการทำงานไว้ให้แน่นอน (2) ไม่ละทิ้งหลักวิชาเพราะผลและความถูกต้องชอบธรรม (3) โดยมีความไม่ประมาทและอคติ

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁵⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพฤหัสบดี ที่ 27 ธันวาคม 2533 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับทุก ๆ คนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวาน ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า ผู้มีพื้นฐานการศึกษาพร้อมดีแล้วย่อมสามารถจะปฏิบัติกิจการงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และได้แนะนำแนวทางปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จและความเจริญให้ 4 ข้อ วันนี้ จะเน้นกับทำทั้งหลายในสาระสำคัญของสิ่งที่ได้พูดแล้ว เพิ่มเติมจากวันวาน

หลักการสำคัญประการหนึ่ง ที่จะส่งเสริมให้ปฏิบัติงานสำเร็จและเจริญก้าวหน้าได้แท้จริง คือการไม่ทำตัวทำความคิดให้คับแคบ²⁵¹ หากให้มีเมตตาและไม่ตรียินดีประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ร่วมงานอย่างจริงใจ พร้อมกันนั้น ก็เปิดตาเปิดใจให้กว้างขวาง เพื่อศึกษาสังเกตการกระทำและความคิดอ่านของผู้เข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ด้วยใจที่เป็นกลาง และด้วยความคิดพิจารณาที่ฉลาดรอบคอบ ที่กำหนดให้ทำดังนี้ก็เพราะเห็นว่า วิทยาการทั้งปวงนั้นมีความเกี่ยวเนื่องและประกอบส่งเสริมกันอยู่เป็นอันมาก จึงจำเป็นที่ผู้ทำงานในระดับสูง จะต้องศึกษาในวิทยาการของกันและกันให้เข้าใจ และให้มีความรอบรู้ที่กว้างขวาง เพื่อจักได้มีทางทำงานให้ประสานกันโดยสอดคล้อง ทั้งให้ประโยชน์ของงานที่ทำ ประกอบเกื้อกูลกันขึ้นเป็นประโยชน์อันยั่งยืนของชาติบ้านเมือง อีกประการหนึ่ง ใครขอให้บัณฑิตพยายามนำข้อแนะนำที่ให้ไว้ทุกข้อไปปฏิบัติให้ครบ เป็นวินัยประจำตัว ในเบื้องต้นอาจเห็นว่าทำได้ยาก แต่ต่อไป เมื่อได้พากเพียรกระทำให้ได้จนเป็นปรกติวิสัยแล้ว ก็จะมีรู้สึกว่าจะสะดวกง่ายดาย และจะอำนวยความสะดวกแทนให้อย่างงดงาม

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้ทุกคนประสบความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตพร้อมทุกประการตามที่มุ่งปรารถนา

²⁵⁰ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 6 เช้า) เพิ่มเติมรายละเอียดและสาระสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตปฏิบัติงานสำเร็จ และเจริญก้าวหน้าเพิ่มเติม

²⁵¹ สาระสำคัญดังกล่าว คือ “การไม่ทำตัวทำความคิดให้คับแคบ”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁵²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพฤหัสบดี ที่ 27 ธันวาคม 2533 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในวันนี้อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

เมื่อวันวานและเมื่อเช้านี้ ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมแห่งนี้ถึงหลักปฏิบัติในการทำงานให้ได้ผลและให้เกิดความเจริญมั่นคงไปแล้ว 4 ประการ วันนี้ ใครเสนอข้อปฏิบัติที่เห็นว่าสำคัญให้พิจารณาศึกษาเพิ่มเติมอีก ข้อแรก ท่านจะต้องทำงานทุกอย่างอย่างมีหลักการ มีระเบียบ มีเหตุผล และมีความพอเหมาะพอดี ข้อสอง จะต้องมีความอดสาหะพากเพียรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในการทำงานและการทำความดี แม้ต้องเหนื่อยยาก หรือมีอุปสรรคขัดขวางอย่างไร ก็จะต้องไม่ย่อท้อถอยหลัง ข้อสาม จะต้องเอาใจใส่ศึกษาวิชาการพร้อมกับแสวงหาความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยรอบด้านให้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ไว้สำหรับใช้ประกอบการและเทียบเคียงพิจารณาตัดสินปัญหาต่างๆ ข้อสี่ ซึ่งสำคัญที่สุด จะต้องควบคุมความคิดจิตใจให้สงบหนักแน่น และให้มั่นคงแน่วแน่ในเหตุผล ในความเป็นกลางอยู่เป็นปกติ แม้ในเวลาที่มีเหตุชวนให้วุ่นวาย ลับสน ก็สามารถควบคุมไว้ได้²⁵³ ความคิดจิตใจที่สงบหนักแน่นและเป็นกลางปลอดจากอคตินี้จะช่วยให้มีสติความระลึกรู้ถึงเหตุถึงผล ถึงข้อเท็จจริง และความถูกต้องของเรื่องทั้งปวง ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นปัญหาได้กระจ่างชัดเจน สามารถวินิจฉัยชี้ขาดได้ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์เสมอไม่มีอับจน จึงใคร่ขอให้บัณฑิตนำข้อปฏิบัติเหล่านี้ไปฝึกหัดปฏิบัติให้ครบ เพราะเชื่อว่าจะเกื้อกูลให้แต่ละคนสามารถประกอบการงานเป็นแก่นสาร และประสบความสำเร็จอย่างสูงได้

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้ทุก ๆ คนมีความสุข ความสมหวังพร้อมทั้งความเจริญรุ่งโรจน์ในชีวิตทุกประการ

²⁵² พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 6 บ่าย) เกี่ยวกับข้อปฏิบัติที่เห็นว่าสำคัญ เพิ่มเติม จากหลักปฏิบัติ 4 ประการ ที่ได้พระราชทานมาก่อนแล้ว

²⁵³ ข้อปฏิบัติเพิ่มเติมมี 4 ประการ

สำเนา

พระราชโองการ²⁵⁴

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันศุกร์ ที่ 28 ธันวาคม 2533 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับทุกๆ คน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ ในการศึกษา

เมื่อวันก่อนๆ ข้าพเจ้าได้กล่าวในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความ สามารถของบัณฑิต และหลักการที่บัณฑิตพึงถือปฏิบัติอีกหลายประการในการทำงานให้เกิด ความเจริญมั่นคง “วันนี้ จะพูดกับท่านทั้งหลายถึงการสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงให้แก่ส่วนรวม และบ้านเมือง”

“ความเจริญมั่นคงของส่วนรวมนั้นต้องอาศัยความเจริญมั่นคงของแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐาน ถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวม ไม่มีความเจริญและมั่นคง ส่วนรวมจะเจริญและ มั่นคงได้ยากยิ่ง ดังนั้นแต่ละคนจึงควรจะมุ่งสร้างความมั่นคงให้แก่ฐานะ และสร้างความเจริญ ก้าวหน้าให้แก่การงานของตัวเอง เป็นข้อแรกและข้อใหญ่ และในการนั้น จำเป็นจะต้องถือหลัก ปฏิบัติสำคัญอย่างเคร่งครัดสองข้อ ข้อแรก จะต้องมุ่งกระทำแต่เฉพาะกิจการงานที่สุจริต ที่เป็น ประโยชน์ ที่เป็นการสร้างสรรค์ กับจะต้องไม่ประพฤติปฏิบัติการสิ่งใดที่ทวนกระแสความถูกต้อง เป็นธรรม และบ่อนทำลายผู้อื่นโดยเด็ดขาด ครั้นเมื่อทำดีมีผลแล้ว ข้อต่อไป จะต้องมุ่งประสาน ประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของแต่ละคนเข้าด้วยกัน ด้วยความมุ่งดีและเมตตาปรองดอง โดยไม่เพ่งถึงประโยชน์เฉพาะตัวเกินไป จนปิดบังมิให้เห็นความสำคัญของผู้อื่น²⁵⁵ เมื่อตั้งตัวตั้งใจ ให้มั่นคงเหนียวแน่นอยู่ในหลักการดังนี้ได้ ก็จะสามารถสร้างหลักฐานความเจริญให้แก่ตัว พร้อมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงก้าวหน้าให้เกิดแก่ส่วนรวมได้ด้วย จึงขอให้แต่ละคนนำข้อปฏิบัตินี้ไป คิดวินิจฉัยให้ได้ประโยชน์สำหรับตัว สำหรับส่วนรวมและชาติบ้านเมืองต่อไป

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จ สุขความสำเร็จในชีวิต มีความรุ่งเรืองก้าวหน้าในกิจการงานสมประสงค์ และขอให้ทุกท่านที่มา ประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความเจริญสวัสดีจงทั่วกัน

²⁵⁴ พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 7 เช้า) เรื่องการสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงให้แก่ส่วนรวมและบ้านเมือง ซึ่งมี หลักปฏิบัติ 2 ประการในการสร้างฐานะตนเองของบัณฑิต

²⁵⁵ หลักปฏิบัติ 2 ประการ ได้แก่ (1) มุ่งกระทำเฉพาะกิจการงานที่สุจริต เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ และถูกต้องเป็นธรรม (2) มุ่งประสานประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของแต่ละคนเข้าด้วยกัน

สำเนา
พระราชโองการ²⁵⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันศุกร์ ที่ 28 ธันวาคม 2533 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในวันนี้ อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกๆ คน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

ตลอดเวลาหลายวันที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการศึกษาและการปฏิบัติงานให้เกิดความเจริญมั่นคงแก่ตน แก่ส่วนรวมและบ้านเมือง ซึ่งท่านทั้งหลายจะติดตามศึกษาได้ด้วยตนเอง วันนี้จะกล่าวสรุปถึงเรื่องการสร้างความเจริญมั่นคงอีกครั้งหนึ่ง

การสร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเอง แก่ส่วนรวม หรือแก่บ้านเมืองก็ตาม ที่จริงเป็นสิ่งเดียวกันที่เรียกว่าการพัฒนาหรือการปฏิบัติปรับปรุงให้ดีขึ้นเจริญขึ้น การจะพัฒนาสิ่งใดให้เจริญขึ้นจะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อน ถ้าพื้นฐานดี ก็พัฒนาได้ผล แต่ถ้าพื้นฐานไม่แน่นอนหาหรือบกพร่อง ก็ยากที่จะเสริมสร้างขึ้นไปให้มั่นคงได้ ท่านทั้งหลายจึงควรจะพิจารณาให้เห็นจริง ว่าการพัฒนานั้น นอกจากจะมุ่งสร้างความเจริญต่าง ๆ ให้เพิ่มพูนขึ้นแล้วยังจะต้องพยายามรักษาพื้นฐานเดิมให้สมบูรณ์มั่นคงพร้อม ๆ กันไปด้วย “ภาระสำคัญในการรักษาพื้นฐานนั้น ก็คือ การปฏิบัติบริหารงานประจำไม่ให้อบพร่อง ซึ่งบางทีบางคนอาจเห็นว่าเป็นงานที่น่าเบื่อหน่ายชวนให้ทอดธุระละเลยเป็นอย่างยิ่ง ท่านจึงจะต้องใช้ความอดสาหอดทนอย่างเต็มที่ในการที่จะประทับประคองรักษามาตรฐานและคุณภาพของงานประจำไว้ให้ได้โดยสมบูรณ์ พร้อมทั้งรักษาเจตนาความมุ่งหมาย และฉันทะความพอใจในงานที่ทำ ให้คงอยู่โดยตลอด。”²⁵⁷ เมื่อรักษาพื้นฐานไว้ได้แน่นอนหาบริบูรณ์พร้อมแล้ว จึงตั้งต้นพัฒนางานต่อไปด้วยกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักวิชา เหตุผล และความเหมาะสม ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะกระทำด้วยความกระหายหรือด้วยความเร่งรีบที่จะสร้างของใหม่สิ่งใหม่ เพื่อความแปลกใหม่และความพอใจ เพราะความจริงสิ่งใหม่แท้ๆ นั้นไม่มี สิ่งใหม่ทั้งปวงย่อมสืบเนื่องมาจากสิ่งเก่า และต่อไปย่อมจะต้องกลายเป็นสิ่งเก่าๆ ในเมื่อมีวิวัฒนาการสืบหน้าไปอีกลำดับหนึ่ง ขอให้ระลึกให้ได้ว่าการพัฒนาปรับปรุงงานทุกอย่างควรจะได้กระทำด้วยความมีสติรู้เท่าทัน ด้วยความเฉลียวฉลาดและความรอบคอบสุขุมผลของการพัฒนาที่บังเกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์ และเป็นประโยชน์แท้ ซึ่งจะเกื้อกูลให้สรรพกิจการงานบุคคล และชาติบ้านเมืองเจริญก้าวหน้าได้

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในตำแหน่งหน้าที่ สมตามที่ตั้งใจปรารถนาจงทุกประการทั่วกัน

²⁵⁶ พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 16 (วันที่ 7 บ่าย) กล่าวสรุป เรื่องการสร้างความเจริญมั่นคงให้แก่ตนเองส่วนรวม ว่าคือการพัฒนา ซึ่งจะต้องมีการพื้นฐานเดิม

²⁵⁷ การรักษาพื้นฐานเดิมเป็นภาระสำคัญ ได้แก่การปฏิบัติบริหารงานประจำไม่ให้อบพร่อง”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁵⁸

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2534 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงประจำปีนี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีที่มหาวิทยาลัยมีอายุครบ 20 ปี มีกิจการที่ดำเนินก้าวหน้า มาด้วยดีทุกด้าน ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

ในพิธีรับพระราชทานปริญญาบัตรครั้งนี้ ข้าพเจ้าตั้งใจจะพูดถึงเรื่องการทำงานซึ่งเป็น เรื่องยาว ต้องพูดติดต่อกันหลายครั้ง จึงใคร่ขอให้บัณฑิตทุกคนติดตามรับทราบเรื่องที่พูด ให้ครบทุกครั้ง เพื่อจักได้รับประโยชน์ที่ควรได้รับโดยสมบูรณ์

เป้าหมายในการทำงานของบัณฑิตทั้งหลาย กล่าวอย่างรวบรัด ก็คือการสร้างความ เจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่ตน เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้แต่ละคนจำเป็น จะต้องทำงานโดยอาศัยหลักการและระบบที่ดี อย่างน้อยก็จะต้องมีคุณสมบัติในตัวเองพร้อมมูล และวิธีการทำงานที่แยบคายมีประสิทธิภาพ ในสัปดาห์นี้จะพูดถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ในตัวเองก่อน “เริ่มต้นด้วยการมีความรู้ที่ดีก่อน.”²⁵⁹ ความรู้ที่จะนำไปสร้างสรรค์งานได้ ก็คือความรู้ที่ถูกต้อง แม่นยำชำนาญ และกว้างขวางเพียงพอ ทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ รอบตัวและมีประสบการณ์กว้างขวางด้วย ก็จะสามารถทำงานได้คล่องตัวมีประสิทธิภาพ และได้ผลสมบูรณ์ทุกด้าน เพราะการมีความรู้กว้างขวางย่อมช่วยให้เข้าใจในปัญหาและสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้ชัดเจน ช่วยให้ทำงานได้พอเหมาะพอดีและตรงจุด บัณฑิตของมหาวิทยาลัยนี้ต่าง ชาติซึ่งถึงประโยชน์ของการศึกษาเพื่อความก้าวหน้ากันดีอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องอธิบาย เพิ่มเติมให้มากมายในประการนี้ ข้าพเจ้าขอพูดกับท่านเพียงว่าวิชาความรู้ทั้งปวงมีวิวัฒนาการ ก้าวหน้าอยู่ทุกขณะ ผู้ใดไม่พัฒนาการศึกษาของตัวเองให้ทันสมัยจะต้องกลายเป็นคนเฉื่อยชา ล้าหลังไปในไม่ช้า

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตทุกคน ประสบความสุขความเจริญในชีวิต และขอให้ผู้ที่มาร่วมประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความผาสุก สวัสดิ์ดีถ้วนทั่วกัน

²⁵⁸ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 1 เช้า) เรื่องการทำงาน ซึ่งมีอยู่หลายตอนเกี่ยวกับคุณสมบัติต่าง ๆ ในตัว ผู้ทำงาน

²⁵⁹ คุณสมบัติประการแรก ได้แก่ “การมีความรู้ที่ดี”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁰⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันอังคาร ที่ 17 ธันวาคม 2534 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในปีนี้อีกวาระหนึ่ง ข้าพเจ้าขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ

ในภาคเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า การจะปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จและความเจริญเป็นเกียรติแก่คนนั้น บัณฑิตจะต้องอาศัยคุณสมบัติที่ดีในตนเองควบคู่กับวิธีทำงานที่แยบคายมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยส่งเสริม และได้พูดถึงคุณสมบัติข้อแรกของบุคคล คือการมีความรู้ดี ว่าลักษณะของความรู้ที่จะนำไปใช้สร้างสรรค้งานว่าต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้อง จัดเจนชำนาญ กว้างขวางเพียงพอ และต้องพัฒนาก้าวหน้าทันการทันสมัยด้วย ภาคบ่ายนี้ จะขอพูดถึงเรื่องความรู้เพิ่มเติมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิชาความรู้ที่แต่ละคนเรียนสำเร็จตามหลักสูตรต่างๆ นั้น ถึงจะเป็นวิชาระดับสูง แต่ก็ยังจำกัดอยู่มาก ไม่กว้างขวางพอที่จะนำไปใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัวได้ ผู้มีความรู้ดี พอที่จะนำไปใช้ประกอบการได้แท้จริงนั้น นอกจากจะต้องรู้วิชาเฉพาะที่ศึกษามาจากมหาวิทยาลัยอย่างแน่นหนาแล้ว ยังจะต้องมีความรู้อย่างอื่น ๆ ที่มีประโยชน์เป็นเครื่องประกอบส่งเสริมด้วย เพราะวิชาการทั้งหลายมีส่วนเกี่ยวเนื่องถึงกันและเกื้อกูลอาศัยกันอยู่เกือบจะทุกอย่าง หากบัณฑิตมีความรู้ไม่แน่นหนาและคับแคบ จะไม่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานให้บรรลุผลสมบูรณ์ตามความประสงค์ได้ ดังนั้น “ท่านจึงจำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้งทางลึกคือทางด้านวิชาเฉพาะ และทางกว้างคือทางด้านความรู้ทั่วไป”²⁰¹

อีกประการหนึ่ง วิธีแสวงหาความรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญ ที่ควรต้องทราบและต้องทำให้ถูก มิฉะนั้น จะไม่ได้รับประโยชน์จากความรู้ที่แสวงหามา ผู้ใฝ่ศึกษาควรเปิดตาเปิดใจให้กว้างขวางเพื่อเรียนรู้ยุดตลอดเวลา เมื่อจะเรียนรู้เรื่องใด ต้องเอาใจใส่ติดตามเรื่องนั้นอย่างจริงจัง เบื้องต้น ต้องพยายามจับเค้าโครงส่วนรวมของเรื่องให้ได้ก่อนแล้วจึงพึงพิจารณาลงไปรายละเอียด ทีละส่วนทีละตอนให้เห็นประเด็น เห็นส่วนที่เป็นเหตุส่วนที่เป็นผล เห็นลำดับความเกี่ยวเนื่องของเหตุและผลนั้นโดยตลอด จนเข้าใจชัดเจน และสามารถสรุปลงเป็นหลักการหรือกฎเกณฑ์ได้ ถึงขั้นนี้ ก็จะได้ความรู้ที่ถูกต้องแน่ชัด ที่เป็นปัญญา นำไปใช้วินิจฉัยปัญหาและใช้ประกอบการงานต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ท่านทั้งหลายผู้ปรารถนาความเจริญมั่นคงในการงาน จึงควรจะเร่งรีบปฏิบัติฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ดี ตามความหมายที่ได้อธิบายนี้

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จ ความสำเร็จ พร้อมทั้งความเจริญก้าวหน้าในชีวิตทุกๆ ประการ และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²⁰⁰ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. วันที่ 17 (วันที่ 1 บ่าย) เรื่องคุณสมบัติของบุคคลในการทำงาน ประการที่ 2

²⁰¹ คุณสมบัติประการที่ 2 ได้แก่ “ต้องศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ” เพื่อให้เป็นผู้มีความอยู่ดี กว้างขวางและพัฒนา”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁸²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธ ที่ 18 ธันวาคม 2534 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวันที่สอง ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมยินดีกับบัณฑิตทุกคนในความสำเร็จอันน่าภาคภูมิใจครั้งนี้

เมื่อวานนี้ ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องการทำงานเป็นใจความโดยสรุปว่า เป้าหมายของแต่ละคนในการทำงานคือความเจริญมั่นคงและเกียรติยศชื่อเสียง และว่าผู้ที่ทำงานให้ บรรลุเป้าหมายดังนั้นได้ จะต้องอาศัยวิธีการทำงานที่ดีและคุณสมบัติที่ดีในตัวประกอบพร้อมกัน ได้พูด ถึงคุณสมบัติของนักปฏิบัติงานข้อแรกก่อน ว่าได้แก่ความรู้ที่ดีที่กว้างขวางและพัฒนา “วันนี้จะ พูดถึงคุณสมบัติสำคัญอีกข้อหนึ่ง คือการมีความคิดดี”²⁸³

ความรู้กับความคิดนั้นเป็นของคู่กัน ถ้าพิจารณาดู จะเห็นว่าความคิดเป็นตัวนำความรู้ คือ บุคคลจะต้องเกิดความคิดเกิดขึ้นก่อน จึงจะนำความรู้มาใช้ การคิดนั้นคิดได้หลายอย่าง แต่ถึงจะคิด แตกต่างกันไปอย่างไร ก็อาจพูดได้ว่ามีผลลัพธ์เป็นสองทาง คือเป็นทางสร้างสรรค์หรือทางเจริญทางหนึ่ง เป็นทางทำลายหรือทางเสื่อมอีกทางหนึ่ง ผู้คิดดีจึงต้องระมัดระวังความคิดของตนให้เป็นไปในทาง เจริญทางเดียว การคิดให้เจริญมีหลักอยู่ว่า เมื่อคิดเรื่องใด ต้องตั้งใจให้มั่นคงอยู่แต่ในสาระของเรื่องนั้น ไม่ปล่อยย้หรือเรื่องอื่น ๆ เข้ามารบกวนให้เกิดสับสน ขณะเดียวกันก็ต้องตั้งใจให้เป็นกลางไม่ปล่อยย้อหอคติ อย่างหนึ่งอย่างใดเข้ามาครอบงำ ให้มีแต่ความจริงใจและความเที่ยงตรงในเหตุผลความถูกต้อง จึงจะ ช่วยให้ความคิดอ่านของตนกระจ่างแจ่มใส สามารถหยั่งทราบถึงจุดหมายและประโยชน์ที่แท้จริงของ ภาระการงาน พร้อมทั้งวิถีทางที่จะปฏิบัติได้โดยถูกต้อง ความคิดที่ฝึกหัดให้เข้าระเบียบได้แล้วดังนี้ เป็นคุณสมบัติอันประเสริฐที่ช่วยให้นักลสามารถนำวิชาการมาใช้ในทางสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ และความเจริญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่านทั้งหลายจึงควรศึกษาพิจารณาแบบอย่างการคิดที่ดีมี ระเบียบตามนัยที่กล่าวให้เข้าใจแจ่มแจ้งเสียแต่วาระนี้ เพื่อประโยชน์อันยั่งยืนของตนของงานในกาล เบื้องหน้าต่อไป

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความเจริญมั่นคง ในหน้าที่การงานและการครองชีวิต ทั้งขอให้ทุกท่านที่มาประชุมพร้อมกันในพิธีนี้มีความสุขความ สวัสดิ์ดีจงทั่วกัน

²⁸² พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 2 เช้า) เรื่องคุณสมบัติของนักปฏิบัติงานในการทำงานประการที่ 3

²⁸³ คุณสมบัติประการที่สามได้แก่ “การมีความคิดดี” ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งของบัณฑิต

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁶⁴

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธ ที่ 18 ธันวาคม 2534 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับ เกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวานและเมื่อเช้าข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงคุณสมบัติของนักปฏิบัติงาน ว่าอย่างหนึ่งคือการมีความรู้ดี อีกอย่างหนึ่งคือการมีความคิดดี “วันนี้จะพูดถึงคุณสมบัติสำคัญ อีกข้อหนึ่ง คือความมีวินัยดี.”²⁶⁵

วินัยได้แก่ข้อปฏิบัติที่กำหนดขึ้นให้ตนเองหรือให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ถ้าเป็นข้อปฏิบัติที่สุจริต ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ก็เรียกว่าวินัยดี ถ้าเป็นข้อปฏิบัติที่ทุจริต ที่ก่อให้เกิดโทษและความเสื่อมเสีย ก็เรียกว่าวินัยชั่ว วินัยที่พึงประสงค์นั้น มีแต่วินัยดีฝ่ายเดียว วินัยที่ดีนี้ ถ้าฝึกหัดปฏิบัติจนเคยชินเป็นนิสัยแล้ว ก็จะเกิดเป็นคุณสมบัติที่ต้ออย่างหนึ่งขึ้นในตัวบุคคลเรียกว่าความมีวินัย ความมีวินัยดีมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะเป็นเครื่องนำทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกที่สมควร และเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าคู่กันกับวิชาความรู้และความคิดกล่าวคือ ความรู้ความคิดเป็นปัจจัยสำหรับใช้ทำงานวินัยเป็นรากฐานรองรับความรู้และความคิด ทั้งคอยควบคุมประคับประคองและส่งเสริมให้ใช้ความรู้ความคิดไปในทางที่เป็นประโยชน์แต่ทางเดียว บุคคลยิ่งมีความรู้ความฉลาดสูงเท่าใด ก็ยิ่งจำเป็นต้องมีวินัยสำหรับควบคุมบังคับตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะคนที่รู้มากฉลาดมากนั้น ถ้านำเอาความรู้ความฉลาดของตนไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเบียดเบียนผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรมแล้ว จะทำให้เกิดความเสียหายได้ร้ายแรงที่สุด ท่านทั้งหลายมีวิชาความรู้และความคิดที่สร้างเสริมขึ้นดีแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังบำรุงวินัย ในตนเองให้งอกงามขึ้นด้วย ให้เท่าเทียมกัน คุณสมบัติทั้งนั้นจักได้น้อมนำและส่งเสริมให้บรรลุ ถึงความดีความเจริญในชีวิตได้สมใจนึก

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนประสบ ความสุข ความสำเร็จ และมีความก้าวหน้ารุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป ขอให้ท่านทั้งหลายที่มาร่วมประชุม ในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²⁶⁴ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 2 บ่าย) เรื่องคุณสมบัติของนักปฏิบัติงาน ประการที่ 4

²⁶⁵ คุณสมบัติประการที่ 4 ได้แก่ “ความมีวินัยดี”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁶⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพฤหัสบดี ที่ 19 ธันวาคม 2534

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

วันก่อน ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงคุณสมบัติสำหรับผู้มุ่งหวังความสำเร็จและความก้าวหน้าในการทำงานไว้สามประการ คือ การมีความรู้ดี ความคิดดี และมีวินัยที่ดี วันนี้ จะพูดกับท่านถึงคุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ²⁶⁷ความฉลาดตัดสินใจ

ตลอดชีวิตของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน มีเรื่องที่ต้องตัดสินใจอยู่มากมาย การตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือแก้ปัญหาอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นมักเห็นกันว่าต้องทำให้รวดเร็วเด็ดขาด จึงจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่ถ้าจะพิจารณากันให้ละเอียดสักหน่อย ให้เห็นแน่ชัดถึงเหตุและผลของเรื่องราวต่างๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าบางที บางเรื่องจะด่วนตัดสินใจให้รวดเร็วเด็ดขาดไม่ได้ เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายแตกหัก เป็นผลตามมาภายหลัง ทางที่ดี ก่อนจะตัดสินใจในเรื่องใดปัญหาใด ควรพิจารณาเรื่องนั้นปัญหานั้นให้เห็นชัดเจนเสียก่อน ทั้งส่วนเหตุทั้งส่วนผล แล้วพิจารณาต่อไปว่าเมื่อปฏิบัติแก้ไขอย่างนั้นอย่างนี้ไปแล้วจะยุติหรือคลี่คลายปัญหาได้จริงหรือไม่ หรืออาจทำให้ปัญหาลูกกลมใหญ่โตยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อแน่ใจว่าแก้ไขได้ ยึดได้ คุ้มทำไปได้ แต่ถ้ายังหาทางแก้ไขไม่ได้ ก็ควรจับตาดูปัญหานั้นไว้ พร้อมกับพิจารณาหาทางออกที่เหมาะสม ที่ถูกต้องที่ไม่ทำให้เกิดผลเสียหาย ไปด้วย เมื่อมองเห็นทางที่เหมาะสม โอกาสที่เหมาะสม และผลที่ควรพอใจแล้ว จึงค่อยตัดสินใจทำการแก้ไข ก็จะแก้ไขได้สำเร็จเด็ดขาด คือได้รับแต่ผลดี ไม่มีผลทางเสียให้ต้องเดือดร้อนภายหลัง ความสามารถคิดพิจารณาตัดสินใจให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนี้เรียกว่า ความฉลาดตัดสินใจ เป็นคุณสมบัติที่บัณฑิตควรจะมีไว้ประจำตัวเป็นอย่างยิ่ง

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตทุกคน ประสบแต่ความสุข ความสำเร็จ และความเจริญมั่นคงทั้งในการทำงานและการครองชีวิต และขอให้ผู้มาร่วมประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ ประสบความผาสุกสวัสดิ์จงทุกเมื่อทั่วกัน

²⁶⁶ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 3) เรื่องคุณสมบัติของนักปฏิบัติงานประการที่ 5

²⁶⁷ คุณสมบัติประการที่ 5 ได้แก่ “ความฉลาดตัดสินใจ” ซึ่งเป็นความสามารถและคุณสมบัติที่บัณฑิตควรจะมีในคนอย่างยิ่ง

สำเนา

พระราชโองการ^{๒๐๖}

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันศุกร์ ที่ 20 ธันวาคม 2534 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตผู้ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษาทุกคน

ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ ถึงเรื่องคุณสมบัติของผู้มุ่งหมายความสำเร็จและความเจริญในการงาน ติดต่อกันมาหลายครั้ง ได้พูดถึงความรู้ดี มีความคิดดี มีวินัยดี และมีความฉลาดตัดสินใจ มาแล้ว “คราวนี้ตั้งใจจะพูดถึงความรู้จักรับผิดชอบ.”^{๒๐๗}

ความรู้จักรับผิดชอบนี้มักจะถูกนำมาพูดอวดอ้างกันในความหมายว่าเป็นความเก่งกาจที่สามารถจะรับเอาภาระใหญ่ๆ โดๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีเรื่องเสีย มาเป็นภาระของตัวผู้เดียวได้ ซึ่งมีใช้ลักษณะแท้จริงของความรู้จักรับผิดชอบ โดยความหมายที่แท้ ความรู้จักรับผิดชอบถึงความเอาใจใส่ผูกพันกับการงานอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งฟังพิจารณาการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทราบแน่ชัดว่างานที่ทำไปนั้นมีข้อดีหรือข้อผิดพลาดเสียหายตรงไหนอย่างไรบ้าง ถ้ามีการผิดพลาดบกพร่องขึ้นที่ใด ก็รีบคิดหาทางแก้ไขให้ได้ทันที่ทันที่ แล้วหาทางระวังป้องกันมิให้เกิดขึ้นอีกได้ ถ้าเห็นว่ามีข้อดีอยู่ที่ใดเพราะเหตุใด ก็ตั้งข้อสังเกตไว้เป็นแนวทาง สำหรับปฏิบัติ และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้มีความรู้จักรับผิดชอบจึงเป็นผู้ทราบตระหนักถึงผลดีผลเสีย ถึงหน้าทีการงาน ทั้งตั้งอกตั้งใจและพยายามปฏิบัติปรับปรุงงานอยู่เสมอ ให้สำเร็จผลที่สมบูรณ์ และด้วยเหตุที่ความรู้จักรับผิดชอบอำนวยประโยชน์ให้ได้ถึงเพียงนี้ จึงถือว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งของผู้มุ่งหมายความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในการงาน

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่กับทุกท่านที่มาพร้อมประชุมในพิธีนี้ทุกท่าน ถึงพร้อมด้วยความสุข ความสำเร็จ ความเจริญ และมีกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญาอันกล้าแข็งสมบูรณ์ สามารถที่จะทำการงานให้บรรลุความสำเร็จและความเจริญมั่นคงไปได้ยืนนานไป

^{๒๐๖} พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. วันที่ 17 (วันที่ 4 เช้า) เรื่องคุณสมบัติของนักปฏิบัติงานประเภทที่ ๘

^{๒๐๗} คุณสมบัติประเภทที่ ๘ ได้แก่ “ความรู้จักรับผิดชอบ”

สำเนา

พระราชโองการ²⁷⁰

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันศุกร์ ที่ 20 ธันวาคม 2534 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

ในพิธีที่ผ่านมาแล้วหกคราว ข้าพเจ้าได้พุดถึงคุณสมบัติต่างๆ ของผู้ปรารถนาความสำเร็จ และก้าวหน้าในการงาน มาแล้วรวมห้าข้อ คือ การมีความรู้ดี มีความคิดดี มีวินัยที่ดี มีความฉลาดตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ คราวนี้จะพุดกับท่านถึง “การมีความสามารถประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น.”²⁷¹

การที่บุคคลจะทำงานให้สำเร็จได้โดยราบรื่นนั้น จำเป็นจะต้องได้รับความยอมรับนับถือและร่วมมือจากผู้อื่นฝ่ายอื่นด้วย มิใช่จะอาศัยแต่ความรู้ความสามารถของตนเองแต่อย่างเดียว บัณฑิตจึงควรพยายามประสานสัมพันธ์กับบุคคลอื่นให้ได้อย่างราบรื่นและกว้างขวาง หลักสำคัญของการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นมีอยู่ว่า จะต้องมีความสุจริตจริงใจเป็นพื้นฐานในการกระทำความประพฤติต่างๆ อย่างจะต้องประมาณคุณค่าของตนเองและของบุคคลอื่นให้ถูกต้องและพอดีไม่ตีค่าตนเองสูงเกินไป จนกลายเป็นคนเย่อหยิ่งจองหอง ดูหมิ่นคน หรือไม่ตีค่าตนเองต่ำเกินไป จนทำให้ถูกสบประมาทเหยียดหยาม ทางที่สมควรนั้นคือต้องวางตัวให้พอเหมาะพอสอดกับฐานะหน้าที่ ให้สุภาพอ่อนโยน ไม่หยาบกระด้าง นอกจากนั้น จะต้องมีความอดทน อดกลั้น รู้จักให้อภัยและรู้จักโอนอ่อนผ่อนตามกัน ด้วยเหตุผลและประการสำคัญที่สุดจะต้องถือความสำเร็จและประโยชน์ส่วนรวมร่วมกันเป็นใหญ่กว่าสิ่งอื่น พร้อมทั้งจะสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ด้วยจริงใจเสมอ

ผู้ที่สามารถประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี หรือมีมนุษยสัมพันธ์ย่อมได้รับความนิยมเชื่อถือไว้วางใจ และได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากผู้อื่นอยู่เสมอ จะทำการสิ่งใดก็ราบรื่นก้าวหน้าและสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหมาย จึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายพยายามฝึกอบรมคุณสมบัติข้อนี้ให้เกิดขึ้นในตนเองให้ได้จงทั่วกัน

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนตลอดจนทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ ประสบแต่ความผาสุกสวัสดิ์ตลอดกาลทุกเมื่อไป

²⁷⁰ พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 4 บ่าย) เรื่องคุณสมบัติของนักปฏิบัติงานประการที่ 7

²⁷¹ คุณสมบัติประการที่ 7 คือ “การมีความสามารถประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น” ซึ่งมีหลักสำคัญของการประสานสัมพันธ์หลายประการ

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁷²

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ 23 ธันวาคม 2534 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีนี้ ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคนที่ได้รับความสำเร็จอันน่าภาคภูมิใจครั้งนี้

ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า การที่จะทำการงานให้บรรลุความสำเร็จและความเจริญมั่นคง พร้อมทั้งเกียรติยศชื่อเสียงนั้น บุคคลจะต้องมีคุณสมบัติเพียงพร้อมในตนเอง ทั้งจะต้องมีวิธีทำงานที่แยบคายมีประสิทธิภาพด้วย ตลอดสัปดาห์ก่อน ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักปฏิบัติงานมาเจ็ดตอน สัปดาห์นี้จึงจะพูดคุยกับท่านถึงหลักการและวิธีการปฏิบัติงานที่ดีให้นำไปพิจารณากัน

“เมื่อท่านทั้งหลายจะเริ่มทำงานใดๆ ก็ตาม เมื่องัดต้น ควรพยายามศึกษาถึงจุดหมายและขอบเขตของงานที่จะทำให้ทราบชัด เพื่อให้เกิดความแน่ใจและมั่นใจว่าท่านกำลังจะทำงานสิ่งใด เพื่อประโยชน์อันใด จักได้ทำได้ถูกต้อง และพอเหมาะพอดีตรงตามเป้าหมาย ลำดับที่สอง ควรศึกษาพื้นฐานและโครงสร้างของงาน พร้อมทั้งส่วนประกอบอื่นๆ ให้กระจ่าง เพื่อสามารถประมาณสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และที่จะพัฒนาต่อไปได้อย่างถูกต้อง เมื่อรู้กำหนดแนวทางปฏิบัติของงานแล้ว ควรจัดวางลำดับขั้นตอนการปฏิบัติให้ต่อเนื่องกันโดยตลอด แล้วลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังด้วยความหนักแน่นแน่วแน่ ให้ครบขั้นตอน ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงานตามลำดับ ควรจะต้องตั้งสติระมัดระวังการปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปโดยรอบคอบ พอเหมาะพอดีกับความต้องการและสภาวะแวดล้อมตลอดจนบุคคลที่ทำงานร่วมกันอยู่ เมื่อท่านมีงานที่ดีทำ และมีหลักการวิธี และขั้นตอนที่รัดกุมแนบเนียน ก็น่าจะหวังได้ว่าจะต้องประสบความสำเร็จและความก้าวหน้ารุ่งเรืองในชีวิตการงานเป็นแน่นอน.”^{272(a)}

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จความสุขความเจริญ ทั้งในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว และขอให้ผู้ที่มาร่วมประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิโดยทั่วกัน

²⁷² พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 5 เช้า) เรื่องหลักการและวิธีการปฏิบัติงานที่ดี โดยมีวิธีทำงานหลายประการ

^{272(a)} วิธีทำงานที่ดีต้องมีหลักการวิธีและขั้นตอนที่รัดกุมแนบเนียน

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁷³

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ ที่ 23 ธันวาคม 2534 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยรามคำแหงประจำปีนี้อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิต ทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้มากล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องวิธีทำงาน บ่ายวันนี้ ก็จะพูด ถึงวิธีการทำงานเพิ่มเติมให้อีกตอนหนึ่ง

ท่านทั้งหลายที่จะออกไปทำงานต่าง ๆ คงจะไม่ได้เข้าไปเริ่มงานใหม่ หากจะต้องเข้าไป เสริมกำลังในงานที่ดำเนินต่อเนื่องกันมาแล้ว การเข้าไปเสริมกำลังนี้มีความสำคัญมากตรงที่ว่า จะต้องเข้าไปร่วมมือและประสานงานกับผู้ที่ทำงานอยู่ก่อนแล้วให้ได้โดยราบรื่นและสอดคล้อง “วิธีที่จะเข้าไปเสริมกำลังและประสานงานกับผู้อื่น”²⁷⁴ ให้ได้อย่างสนิทสนม ปราศจากอุปสรรค และความขัดแย้งนั้น จะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องเป็นเบื้องต้นว่า งานที่จะเข้าไปทำทุกอย่าง ล้วนมีระบบปฏิบัติที่แน่นอนอยู่แล้ว มิใช่จะเข้าไปทำตามความคิดความเห็นของตนโดยอิสระได้ เมื่อเข้าไปร่วมงาน จะต้องถือระเบียบวินัยและระบบปฏิบัติให้ได้ครบถ้วน พร้อมทั้งเปิดตาเปิดใจ ของตนให้กว้าง เพื่อเรียนรู้และรับปฏิบัติงานให้ได้เรียบร้อยโดยมิชักช้า นอกจากนั้น จะต้องพยายามฝึกและปรับปรุงตนเองกับทั้งการปฏิบัติงานของตน ให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามกาลเทศะและความเหมาะสมพอควร สำคัญที่สุด จะต้องมีความจริงใจ สุจริตใจ ทั้งต่องานและต่อบุคคลอื่น ไม่ทำตัวเป็นคนเฉยเมย นิ่งดูตายต่อธุรการงานและเพื่อนร่วมงาน หากแต่กระตือรือร้นชวนช่วยทำงานทำประโยชน์ให้ได้มากที่สุดตามลำดับความสามารถ หวังว่า ท่านทั้งหลายจะได้นำวิธีการดังกล่าวไปพิจารณาให้เห็นชัด เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการที่จะออกไปประกอบกิจการงานต่อไป

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และขอให้ผู้ที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์ ทั่วกัน

²⁷³ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. วันที่ 17 (วันที่ 5 บ่าย) เรื่องวิธีทำงานเพิ่มเติม

²⁷⁴ วิธีการดังกล่าวได้แก่ “วิธีที่จะเข้าไปเสริมกำลังและประสานงานกับผู้อื่น”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁷⁵

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2534 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงเรื่องวิธีทำงานไปแล้วสองตอน เช้าวันนี้ จะพูดคุยกับท่านทั้งหลายในเรื่องเดียวกันเพิ่มเติมให้อีกตอนหนึ่ง

งานที่ท่านจะได้ทำต่อไปนั้น ส่วนใหญ่คงจะเป็นงานทางวิชาการ หมายความว่า จะต้องอาศัยความรู้ด้านวิชาการเป็นปัจจัยพื้นฐาน และอาศัยตัวเองเป็นผู้ปฏิบัติ ดังนั้นแต่ละคนจะต้องสามารถทำตัวเป็นนักวิชาการที่ดีด้วย เป็นนักปฏิบัติที่ดีด้วย จึงจะประสบผลสำเร็จ “ผู้ที่จะเป็นทั้งนักวิชาการและนักปฏิบัติที่ดีจำเป็นต้องฝึกฝนตนให้สามารถทำงานได้ด้วยความซื่อตรงจริงใจ ทั้งต่องานและต่อวิชาการของตน ไม่สับปลับโลเล ไม่มั่งง่าย ไม่ประมาทเฉยเมย เพราะความไม่ซื่อไม่จริงใจนั้น เป็นเหตุสำคัญที่จะทำให้เสียงานและเสียคนพร้อมกันทั้งสองอย่าง ประการที่สอง เมื่อทำงานได้ด้วยความซื่อตรงจริงใจแล้ว จะต้องเร่งตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความหมั่นขยัน คืออุตสาหะพากเพียรสร้างสรรค์ผลงานจากพื้นฐานที่มีอยู่แล้ว ให้งอกงามก้าวหน้าและมั่นคงขึ้นตามลำดับ ประการที่สาม ซึ่งเป็นประการสำคัญ จะต้องใช้ความเฉลียวฉลาดปรับปรุงตัวปรับปรุงงานให้ทันการณ์ ทันเวลาและให้ประสานสอดคล้องกับผู้ร่วมงาน ตลอดจนถึงผู้อื่นฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องให้ได้ทุกฝ่ายทุกระดับด้วยผลการปฏิบัติงานของท่านจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่พึงประสงค์。”²⁷⁶

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้ผู้ที่ได้รับปริญญาในวันนี้ ประสบความสุข ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในชีวิตทุกๆ ประการ และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ มีความสวัสดิ์จงทั่วกัน

²⁷⁵ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 8 เช้า) เรื่องวิธีทำงานเพิ่มเติม

²⁷⁶ ได้แก่วิธีการฝึกฝนตนให้สามารถทำตัวเป็นนักวิชาการและนักปฏิบัติที่ดี โดยมีหลัก 3 ประการ

สำเนา

พระราชโองการ²⁷⁷

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 24 ธันวาคม 2534 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิต ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวานและเมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงวิธีทำงานให้ได้ผลก้าวหน้า ในภาคบ่ายนี้จะพูดคุยกับท่านทั้งหลายถึงหลักการปฏิบัติพัฒนางาน

“การจะพัฒนางานทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญขึ้น จะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิม ที่มีอยู่ก่อน ถ้าพื้นฐานมั่นคงดี ก็พัฒนาได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ถ้าพื้นฐานไม่มั่นคงก็ยากจะพัฒนาให้ดีได้ นักพัฒนาจึงควรจะเข้าใจให้ชัดว่า นอกจากจะมุ่งสร้างความเจริญแล้ว แต่ละคนยังจะต้องพยายามปรับและรักษาพื้นฐานให้แน่นหนาอยู่ตลอดเวลาด้วย การปรับและรักษาพื้นฐานก็คือการปฏิบัติบริหารงานที่ทำอยู่เป็นประจำนั้นไม่ให้บกพร่อง ซึ่งนับเป็นภารกิจที่ลำบากยากอยู่ เพราะงานใดที่ต้องทำเป็นประจำมักทำให้รู้สึกชินชาเบื่อหน่าย ชวนให้ทอดธุระละเลย จนเกิดความบกพร่องเสียหาย แล้วพลอยทำให้งานใหม่ติดขัดเดินหน้าไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น บัณฑิตจะต้องมีความอดุทธสาหะอดทนในการที่จะประคับประคองรักษาพื้นฐานหรืองานประจำของตนไว้ ให้สมบูรณ์คงที่ พร้อมกับรักษาด้านที่ความพอใจ และเจตนาหรือความมุ่งหมายแห่งงานนั้นๆ ให้มั่นคงและยั่งยืนไว้เป็นพื้นฐานสำหรับจะพัฒนาสร้างเสริมให้เจริญรุดหน้าต่อไป

อีกประการหนึ่ง การทำความเจริญก้าวหน้าหรือการพัฒนานั้น ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรทำอย่างเร่งรีบ ทางที่ดี ควรจะค่อยสร้างเสริมขึ้นไปเป็นขั้นตอนตามลำดับ เพื่อจักได้มีโอกาสพิจารณาปรับปรุงด้วยความพอใจมั่นใจ ถ้าจำเป็นต้องกระทำเป็นการด่วนก็ให้ระมัดระวังตั้งใจทำเป็นพิเศษ ด้วยความมีสติรู้เท่าทันตลอดเวลา ผลการพัฒนาที่บังเกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์ และเป็นประโยชน์แท้แต่ฝ่ายเดียว”²⁷⁸

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงานตามที่ตั้งใจปรารถนาจงทุกประการ

²⁷⁷ พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 17 (วันที่ 6 บ่าย) เรื่องหลักการปฏิบัติพัฒนางาน

²⁷⁸ หลักการสำคัญดังกล่าวคือ การรักษาพื้นฐานการบริหารงาน ด้วยความอดทน และรักษาความพอใจ และค่อยๆ พัฒนางานเป็นขั้นเป็นตอน

สำเนา

พระราชโองการ^{27๑}

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธ ที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงประจำปีนี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ทราบรายงาน ว่ากิจการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย พัฒนาก้าวหน้ามาด้วยดีทุก ๆ ด้าน ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับความสำเร็จ ในการศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงยึดมั่นในปณิธานเดิมตลอดมาที่จะจัดการศึกษาในแบบตลาดวิชา อำนวยโอกาสแก่ผู้ปรารถนาจะเข้าเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้านวิชาการอย่างเต็มที่ การศึกษาระบบนี้ นักศึกษามีความเป็นอิสระมาก จึงทำให้ต้องระมัดระวังควบคุมตัวเอง เข้มงวดเป็นพิเศษ ทั้งในการเรียน ในการประพฤติปฏิบัติตน และในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น มิฉะนั้นจะเรียนให้สำเร็จได้โดยยาก ข้อนี้อย่อมเป็นผลดีแก่บัณฑิตทุกคนที่ได้ผ่านการศึกษา ระบบนี้มาโดยตลอด คือ ทำให้ “มีความเข้มแข็งอดทน มีความอดสาหะพากเพียรไม่ขาดสาย รู้จักข่มใจและบังคับควบคุมตัวเองได้เป็นอย่างดี”^{๒๘๐} ผู้ที่ฝึกอบรมคุณสมบัตินี้ไว้ได้แน่นแฟ้นต่อไป ไม่ว่าจะไปทำหน้าที่การงานสิ่งใด ณ ที่ใด ย่อมจะปฏิบัติบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปได้ไม่ยาก จึงใคร่ ขอเตือนบัณฑิตทุกคนให้พยายามรักษาคุณสมบัตินี้และจิตใจที่เข้มแข็งซึ่งมีอยู่แล้วนี้ไว้ อย่าให้ เสื่อมคลาย เพื่อจักได้สามารถประกอบกรณียกิจอื่นที่สำคัญยิ่งกว่าการเล่าเรียน อันได้แก่งาน ส่วนรวมของประเทศชาติ ให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งสามารถนำพาชาติบ้านเมืองของเรา ให้ดำเนินก้าวหน้าไปได้ด้วยความเป็นอิสระมั่นคงและผาสุกสงบ

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีความ เข้มแข็งสมบูรณ์ พร้อมด้วยกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญา สามารถฟันฝ่าอุปสรรคทั้งปวง ไปสู่ความดีและความเจริญได้ทุกอย่าง และขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาประชุมพร้อมกันในที่นี้ประสบ แต่ความสุขสวัสดิ์ตลอดทุกเมื่อไป

^{๒๗๑} พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ ๑๘ (วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๕) เรื่องการฝึกอบรมคุณสมบัตินี้ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็น มหาวิทยาลัยตลาดวิชา

^{๒๘๐} คุณสมบัตินี้สำคัญ คือ ความเข้มแข็ง อดทน มีความอดสาหะพากเพียร รู้จักข่มใจและบังคับควบคุมตนเอง

สำเนา

พระราชโฆวาท

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธ ที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา.

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า การศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เป็นตลาดวิชา ย่อมอำนวยประโยชน์แก่นักศึกษาเป็นพิเศษอย่างหนึ่ง คือทำให้เป็นคนมีจิตใจเข้มแข็ง สามารถควบคุมตนเองได้อย่างดี ซึ่งจะส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติบริหารงานใดๆ ได้ด้วยความอดสาหะอดทน มีประสิทธิภาพ และสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ในอนาคต วันนี้ ใครจะพูดกับท่านทั้งหลายถึงความเป็นบัณฑิต

ความเป็นบัณฑิต นอกจากจะหมายถึงรู้ได้ที่ความรู้ และความฉลาดสามารถในการใช้วิทยาการให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังสังเกตทราบได้ที่การกระทำ คำพูด และความคิดอีกทางหนึ่ง.^{๒๘๑} เมื่อจะทำจะพูดหรือจะคิด บัณฑิตย่อมพยายามทำให้ดี พูดให้ดี คิดให้ดี เสมอ ทำให้ดี หมายถึงทำด้วยความตั้งใจและจริงใจ ให้เป็นการสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะการเล็กการใหญ่ บัณฑิตจะพยายามทำอย่างดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประโยชน์ของการที่ทำนั้นโดยครบถ้วน จะไม่ทำโดยเพทุบาย หรือมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ แอบแฝง การพูดให้ดี หมายถึงการกล่าวให้เกิดประโยชน์ เช่น กล่าวในสิ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความฉลาด ความเจริญ ความดี ความสามัคคีปรองดอง ไม่กล่าวในสิ่งที่คุณไม่รู้จริง ที่ก่อให้เกิดความสับสน หรือทำลายความดีงาม ความเจริญมั่นคง การคิดให้ดีนั้น หมายถึงการคิดด้วยความมีสติตั้งมั่น เป็นกลาง ไม่ถูกเหนี่ยวนำด้วยอคติ หากอาศัยความถูกต้องด้วยหลักวิชา ด้วยเหตุผลความเป็นจริง และศีลธรรมความสุจริตเป็นพื้นฐานเครื่องวินิจฉัย เพื่อให้ความคิดนั้นปราศจากพิษภัย ทั้งเป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริง

“บัณฑิตทั้งหลายจะทำ จะพูด จะคิดสิ่งใด ขอให้ทำ ให้พูด ให้คิดอย่างมีหลักการและความสังวรระวัง เพราะเชื่อว่าถ้าสามารถฝึกหัดปฏิบัติให้เคยชินเป็นนิสัย จะช่วยให้สมัครสมานเข้าใจกันได้ดี ร่วมงานประสานประโยชน์กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งเสริมให้แต่ละคนประสบความสำเร็จ รุ่งโรจน์ในหน้าที่การงานได้เป็นแน่นอน.”^{๒๘๒}

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนมีความสุขสวัสดิ์ และความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองในชีวิต ทั้งขอให้ทุกท่านที่มาประชุมกันในพิธีนี้ถึงพร้อมด้วยความวัฒนาผาสุกทุกประการ

^{๒๘๑} พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ ๑๘ (วันที่ ๑ บ่าย) เรื่องความเป็นบัณฑิต ซึ่งสังเกตความหมายได้ ๒ ทาง

^{๒๘๒} บัณฑิตจะพูดจะคิดสิ่งใดขอให้ทำ ให้พูด ให้คิดอย่างมีหลักการ และความสังวรระวัง

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁸³

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันจันทร์ ที่ 14 ธันวาคม 2535 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวันก่อน ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า บัณฑิตที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงจะได้รับประโยชน์พิเศษอย่างหนึ่งจากระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย คือความมีจิตใจเข้มแข็ง สามารถบังคับควบคุมตัวเองได้ดี กับได้กล่าวเสริมด้วยถึงคุณสมบัติสำคัญ 3 ประการของบัณฑิต ตั้งแต่เช้าวันนี้เป็นต้นไปตั้งใจว่าจะขอพระราชทานอัญเชิญพระบรมราโชวาทเรื่องต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยพระราชทานไว้ต่างวาระกัน มาปรารภกับท่าน เพื่อท่านจักได้เกิดความคิดอ่านและกำลังใจ ในการที่จะออกไปประกอบกรงานสร้างสรรค์ความเจริญในชีวิต

ผู้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยถือว่าเป็นผู้มีความรู้ ความคิด และความสามารถสูง จึงต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวางเหนือกว่าประชาชนทั่วไป คือจะต้องเป็นทั้งกำลังและผู้นำ “ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่กิจการงานต่าง ๆ ของบ้านเมือง ความเจริญก้าวหน้านั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบพร้อมกัน 4 อย่าง อย่างที่หนึ่ง ต้องมีคนดีเป็นผู้ประกอบการ อย่างที่สอง ต้องมีวิทยาการที่ดีเป็นเครื่องใช้ประกอบการ อย่างที่สาม ต้องมีความอดสาหะวิริยะและความเพ่งพินิจอย่างละเอียดรอบคอบในการทำงาน อย่างที่สี่ ต้องรู้จักทำงานให้พอเหมาะพอดี พอดีพอควรแก่ประโยชน์ที่ประสงค์ ปัจจัยแห่งความเจริญดังกล่าวนี้ ย่อมประกอบพร้อมกันขึ้นได้ในตัวบัณฑิต ด้วยการศึกษอบรมตนเองด้วยตนเอง”²⁸⁴ จึงควรอย่างยิ่งที่แต่ละคน และทุกคน จะได้นำมาคิดทบทวนให้เข้าใจจริง ๆ แล้วตั้งใจพยายามฝึกฝนอบรมตนเองอยู่เสมอ พร้อมทั้งพยายามใช้วิชาความรู้ที่มีอยู่ ประกอบกิจการงานด้วยความเพ่งพินิจ ด้วยความฉลาดรอบคอบ ให้พอดี พอเหมาะกับงานแต่ละชิ้นแต่ละส่วน ความเจริญวัฒนาของงาน ของตัว และของประเทศชาติจะเกิดขึ้นตามที่ตั้งใจปรารถนา

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่เข้มแข็งสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญา สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความสำเร็จและความเจริญมั่นคงในชีวิต และขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาชุมนุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์โดยทั่วกัน

²⁸³ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 2 เช้า) อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาให้แก่บัณฑิต เพื่อเป็นกำลังใจนำไปประกอบการทำงาน

²⁸⁴ พระบรมราโชวาท เรื่อง ปัจจัยในการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่กิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง 4 ประการ

สำเนา

พระราโชวาท²⁸⁵

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ 14 ธันวาคม 2535 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเข้า ข้าพเจ้าได้พบกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงความรับผิดชอบของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่ในบ้านเมือง ว่าจะต้องเป็นทั้งกำลังและผู้นำในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแห่งกิจการงานต่างๆ ของบ้านเมือง “วันนี้ จะพูดกับท่านถึงการศึกษาเพิ่มพูนวิชาการให้แก่ตนเอง”²⁸⁶

วิชาที่แต่ละคนเรียนจบมาตามหลักสูตร ถึงจะเป็นวิชาการระดับสูง แต่ก็ยังจำกัดอยู่มาก ไม่กว้างขวางและสมบูรณ์พอที่จะไปใช้ประกอบการงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ความรู้อันพึงประสงค์สำหรับทำการงานนั้น ควรจะต้องเป็นความรู้ที่กว้างและสมบูรณ์พอสมควร หมายความว่า นอกจากจะต้องมีวิชาเฉพาะสาขาหนึ่งสาขาใดเป็นวิชาหลักแล้ว ยังจะต้องมีความรู้ทั่วไปอย่างอื่นๆ ที่เป็นความรู้ที่ถูกต้องและมีประโยชน์เป็นส่วนประกอบส่งเสริมด้วย เพราะวิชาการทั้งหลายนั้นมีความเกี่ยวเนื่องและเกี่ยวคู่กันอยู่เกือบทุกอย่าง หากบุคคลมีความรู้จำกัดเกินไป จะนำไปใช้ทำงานให้สำเร็จผลตามปรารถนาได้ยากยิ่ง

การที่จะศึกษาเพิ่มพูนวิชาความรู้ให้กว้างไกลออกไปได้นั้น บุคคลจะต้องขวนขวาย และเปิดตาเปิดใจให้กว้างขวางเพื่อเรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งทางลึกทางกว้าง และเมื่อจะศึกษาเรื่องใด ต้องเอาใจใส่ติดตามเรื่องนั้นอย่างจริงจัง เบื้องต้น ก็ต้องพยายามจับเค้าโครงส่วนรวมของเรื่องให้ได้ก่อน แล้วจึงพึงพิจารณาลงไปรายละเอียดที่ละส่วนที่ละตอน ให้เห็นประเด็น เห็นส่วนที่เป็นเหตุเป็นผล เห็นลำดับความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้นๆ โดยตลอด จนเข้าใจชัดเจนแน่นอน สามารถสรุปลงเป็นกฎเกณฑ์หรือเป็นทฤษฎีตามเหตุผลที่พิจารณาเห็นชัดแล้วนั้นได้ ถึงขั้นนี้ บุคคลก็จะได้รับความรู้ชัดที่เป็นปัญญาสำหรับนำไปเทียบเคียงใช้ให้เป็นประโยชน์ในการงาน ทำให้การวินิจฉัยตัดสินหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเที่ยงตรงทุกอย่าง จึงขอฝากข้อปฏิบัติไว้แก่บัณฑิตใหม่ ให้เป็นแนวทางศึกษาเพื่อความเจริญมั่นคงในวันข้างหน้า

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่เข้มแข็งสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญา สามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาชุมนุมพร้อมกันในพิธีนี้มีความผาสุกสวัสดิ์โดยทั่วกัน

²⁸⁵ พระราโชวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 2 บ่าย) โดยอัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาพระราชทานแก่บัณฑิต

²⁸⁶ พระบรมราโชวาท เรื่อง “การศึกษาเพิ่มพูนวิชาการให้แก่ตนเอง”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁸⁷

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธที่ 16 ธันวาคม 2535 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวันก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ ถึงเรื่องการศึกษาเพิ่มพูนความรู้ อันพึงประสงค์ สำหรับใช้ปฏิบัติงานเพื่อความเจริญวัฒนาของตัว ของกิจการและของบ้านเมือง “วันนี้จะพูดกับท่านถึงความคิดวินิจฉัยที่ถูกต้องต้องถ่องแท้ต่อไป”²⁸⁸

ความคิดวินิจฉัยที่ถูกต้องต้องถ่องแท้เป็นเหตุเกื้อกูลให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตัว และประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่น สิ่งอื่น ได้อย่างเที่ยงตรงพอเหมาะพอดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ปรารถนาความดีความเจริญในชีวิต คุณสมบัติข้อนี้ทุกคนอาจปฏิบัติฝึกฝนให้เกิดขึ้นในตนเองได้ มิได้ขึ้นอยู่กับความพยายาม เบื้องต้น บุคคลจะต้องทำความคิดจิตใจ ให้เป็นกลางและหนักแน่น ไม่คิดเข้าข้างตัวเอง ไม่คิดเข้าข้างผู้อื่นและไม่ปล่อยให้ตกอยู่ในอำนาจอคติต่างๆ ต่อไป เมื่อพิจารณาเรื่องใด ปัญหาใด หรือบุคคลใดๆ ก็พยายามพิจารณาด้วยใจที่หนักแน่นเป็นกลางนั้นทุกครั้ง ให้เป็นนิสัย การหมั่นเพ่งพิจารณาด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติคอยชักนำ จะช่วยให้ความคิดความอ่านกระจ่างแจ่มใสขึ้น และเมื่อความคิดกระจ่างแจ่มใสขึ้น ก็ย่อมแลเห็นสิ่งที่ตั้งใจพิจารณาได้ชัดเจนตามความเป็นจริง ถึงขั้นนี้ ความคิดวินิจฉัยที่ถูกต้องต้องถ่องแท้จะเกิดขึ้นทำให้สามารถตัดสินใจเด็ดขาด และปฏิบัติต่อปัญหา สถานการณ์ ตลอดจนบุคคลต่างๆ ได้อย่างเที่ยงตรง พอเหมาะพอดีตามเหตุผล ยิ่งถ้าพยายามฝึกหัดปฏิบัติให้สม่ำเสมอหนักแน่นขึ้น ก็จะส่งเสริมความคิดวินิจฉัยให้่องไวเฉียบแหลม และถูกต้องแน่นอนขึ้นเป็นลำดับ ไม่ว่าจะประกอบกิจการงานใด ๆ ก็มีแต่จะเจริญมั่นคงขึ้น ไม่มีทางที่จะตกต่ำลงได้ จึงสมควรที่ท่านทั้งหลายจะรีบชวนขวยปฏิบัติฝึกฝนเสียตั้งแต่บัดนี้

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จ ความสุข ความสำเร็จ พร้อมทั้งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตทุกๆ ประการ และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์ตั้งทั่วกัน

²⁸⁷ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต นร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 3 เช้า) อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาพระราชทานแก่บัณฑิต

²⁸⁸ พระบรมราโชวาทเรื่อง “ความคิดวินิจฉัยที่ถูกต้องต้องถ่องแท้”

สำเนา

พระราโชวาท²⁸⁹

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธ ที่ 16 ธันวาคม 2535 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเช้า ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงความคิดวิจฉัยที่ถูกต้องถ่องแท้ ว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมบุคคลให้บรรลุถึงความสุขความเจริญในชีวิตและการงาน “บายนี้ จะพูดกับท่านทั้งหลายถึงความคิดริเริ่มและความคิดที่เป็นอิสระ”²⁹⁰

มีมติที่มักจะมีติดกันเวลานี้ว่า การจะดำเนินกิจการงานให้เจริญรุดหน้าขึ้นต้องอาศัยความคิดริเริ่มและความคิดอิสระเป็นแรงผลักดัน ซึ่งบัณฑิตทุกคนย่อมจะทราบกันอยู่แล้ว จึงใคร่จะนำเรื่องนี้มาปรารภกับท่าน ความคิดริเริ่มนั้น ฟังดูเผินๆ เหมือนกับจะเกิดขึ้นมาได้เอง แต่ความจริงก่อนที่จะเกิดความคิดริเริ่มในเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นได้นั้นบุคคลจะต้องมีความรู้ที่ดีที่กว้างขวาง ในเรื่องต่าง ๆ เป็นพื้นอยู่ รวมทั้งมีความคิดพิจารณาที่ดี มีหลักเกณฑ์และเหตุผลด้วย เมื่อได้นำความรู้กับความคิดพิจารณานั้นมาประสานกันเข้าอย่างถูกต้องเหมาะสมพอดี จึงสามารถสร้างความคิดใหม่ที่ดีที่พร้อมมูลด้วยหลักการและเหตุผลอันเรียกว่าความคิดริเริ่มขึ้นมาได้ สำหรับนำมาให้เกื้อกูลการปฏิบัติบริหารงาน ส่วนความคิดอิสระนั้น ท่านทั้งหลายก็อย่าเข้าใจเอาง่ายๆ ว่าเป็นความคิดที่เต็มเปี่ยมไปด้วยอิสรภาพ จนไม่ต้องฟังเสียงผู้ใด หรือเป็นความคิดที่แปลกใหม่ไม่มีของใครเหมือน ความคิดอิสระแท้จริง ควรจะหมายถึงความถึงความคิดที่เป็นอิสระ จากความเห็นแก่ตัวและอคติ เป็นความคิดที่กระจ่างแจ่มใส พร้อมมูลด้วยหลักการที่ถูกต้องมีเป้าหมายอันเที่ยงตรงแน่นอน ที่มุ่งให้สำเร็จผลอันเป็นประโยชน์ยังยืนทั้งแก่คนแก่ส่วนรวม ท่านทั้งหลายจึงควรจะได้เรียนรู้เรื่องความคิดริเริ่มและอิสระให้ทราบให้แน่ชัด ก่อนที่จะออกไปประกอบกิจการงานสร้างตนเองต่อไป

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จ ความสุข ความสำเร็จ พร้อมทั้งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตทุก ๆ ประการ และขอให้ทุกท่านที่มา ร่วมในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

²⁸⁹ พระบรมราโชวาทแก่บัณฑิต มร. วันที่ 18 (วันที่ 3 บ่าย) อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาพระราชทานแก่บัณฑิต

²⁹⁰ พระบรมราโชวาท เรื่อง “ความคิดริเริ่มและความคิดที่เป็นอิสระ” ซึ่งเป็นหลักการหรือข้อปฏิบัติที่พึงยึดถือในการทำงาน

สำเนา
พระราชโองการ^{๒๐๑}

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๔ (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวันก่อน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ ถึงหลักการหรือข้อปฏิบัติที่พึงยึดถือในการทำงาน ดิฉันขอถามหลายข้อ วันนี้ จะเพิ่มเติมให้กับท่านอีกข้อหนึ่ง ซึ่งควรจะพิจารณาศึกษาให้เข้าใจ

“เมื่อท่านทั้งหลายได้รับมอบหมายหน้าที่การทำงานใดมา จะต้องศึกษาขอบเขตความมุ่งหมายของงานนั้น ตลอดจนความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องถึงสิ่งอื่น ๆ ให้เข้าใจแจ่มแจ้งทั่วถึงทุกกรณีเสียก่อน เพื่อที่จะได้สามารถวางรูปงาน และขั้นตอนการปฏิบัติได้ถูก และสามารถนำหลักวิชาพร้อมทั้งความรู้ความชำนาญของตนมาใช้ได้พอเหมาะพอดี หากเป็นการปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นก็ควรจักได้ใช้ ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้ที่ร่วมงาน ให้เข้าใจกันอยู่เสมอ โดยถือว่าการใช้ความคิดเห็นและเหตุผลร่วมกันนั้น เป็นเหตุสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความกระจำจั่ง ทั้งในวิถีทางและในวิธีการที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ผลสำเร็จอันสมบูรณ์ ผู้ปรารถนาความสำเร็จและความเจริญ จึงควรจักได้พยายามฝึกฝนปฏิบัติงานปฏิบัติตนให้ได้ดังกล่าวนาน”^{๒๐๒}

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตไม่มีกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาอันเข้มแข็งสมบูรณ์ พร้อมทั้งรับภาระอันหนักทั้งของตนเองของส่วนรวมได้ ทุกส่วน และขอให้ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จ พร้อมทั้งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตตามที่ตั้งใจปรารถนาไว้ทุกประการ

^{๒๐๑} พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ ๑๘ (วันที่ ๔ เช้า) อัญเชิญพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาพระราชทานแก่บัณฑิต

^{๒๐๒} พระบรมราชโองการ เรื่อง “การฝึกฝนปฏิบัติงานปฏิบัติตน โดยการศึกษางานและการรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีเหตุผล”

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁹³

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ 21 ธันวาคม 2535 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและประสบความสำเร็จในการศึกษา

ในภาคเช้า ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ ถึงข้อปฏิบัติที่ควรนำมาใช้ในการทำงานเพื่อที่จะส่งเสริมให้ได้รับผลสำเร็จที่น่าพึงพอใจ ภาคบ่ายนี้ ใครจะกล่าวเพิ่มเติมแก่ท่านทั้งหลายอีกข้อหนึ่ง

ในการทำงานนั้น ทุกคนควรจะได้ทำความคิดเห็นให้กระจ่างด้วยว่า งานของคนที่ทำนั้นเป็นเพียงงานส่วนหนึ่งที่อยู่ในส่วนรวม และงานทุกสิ่ง ทุกสาขา ย่อมเกี่ยวเนื่องกัน เป็นปัจจัยเกื้อกูลส่งเสริมกันและกันอยู่ “แต่ละคนจึงจำเป็นต้องรู้จักประสานประโยชน์กับบุคคลอื่น ฝ่ายอื่นทั่วทุกหน้าที่ อย่างเฉลียวฉลาด พอเหมาะพอสม ด้วยไมตรีจิตและความเข้าใจเห็นใจกัน ด้วยความเมตตาและปรองดองกัน”²⁹⁴ งานทุก ๆ ส่วนจึงจะดำเนินก้าวหน้าไปพร้อมกัน เสมอกัน และทำความเจริญให้เกิดขึ้นแก่บ้านเมืองและบุคคลได้ บัณฑิตควรจะได้นำข้อปฏิบัติที่กล่าวไว้ทั้งนี้ไปพิจารณาด้วยความคิดวินิจฉัยตามเหตุผล ให้เห็นแจ้งจริง จักได้สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติให้สำเร็จประโยชน์อันพึงประสงค์ได้ในวันข้างหน้า

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาอันเข้มแข็งสมบูรณ์ พร้อมทั้งรับภาระหน้าที่ที่สำคัญ ๆ ต่อไป และขอให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตตามที่ปรารถนาทุกประการ

²⁹³ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 4 บ่าย) อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาพระราชทานแก่บัณฑิต

²⁹⁴ พระบรมราโชวาท เรื่องการรู้จักประสานประโยชน์อันเป็นหลักหรือข้อปฏิบัติที่พึงยึดถือในการทำงานสำคัญประการหนึ่ง

สำเนา

พระราชโฆวาท²⁹⁵

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 22 ธันวาคม 2535 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า
มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคนที่ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ข้าพเจ้าได้พุดถึงเรื่องการปฏิบัติงานติดต่อกันมาหลายวันแล้ว วันนี้ก็มีเรื่องงาน
ที่จะพุดกับท่านอยู่อีก

“ขึ้นชื่อว่างาน ต้องมีกำลังทำจึงจะสำเร็จ”²⁹⁶ คนที่ทำงานคั่งค้างหรือไม่สำเร็จ เป็น
เพราะขาดกำลังทั้งนั้น กำลังที่จะพุดถึงนี้ มิได้หมายถึงกำลังแรงทางกาย ที่เป็นกำลังทางรูปธรรม
หากแต่หมายถึงกำลังแรงทางนามธรรม ที่ต้องมีประกอบพร้อมกันถึงห้าอย่าง จึงจะพร้อม
สมบูรณ์ช่วยให้ทำงานสำเร็จได้ กำลังอย่างหนึ่งที่หนึ่ง ได้แก่กำลังแห่งความเชื่อมั่น หรือกำลังศรัทธา
คือศรัทธาในงาน ในประโยชน์ของงานที่ทำอันเป็นกำลังหลัก ที่หนุนนำให้ทำงาน กำลังอย่างที่สอง
ได้แก่กำลังความเพียรหรือความขยันขันแข็ง ซึ่งคอยเร่งรัดมิได้ย่อท้อทอดทิ้งงาน กำลังที่สาม
ได้แก่กำลังความสุจริต ซึ่งเป็นกำลังแห่งความดีมีระเบียบ เป็นกำลังในการรักษาความถูกต้อง
ในการทำงาน กำลังที่สี่ ได้แก่กำลังแห่งสติ ความตั้งใจมั่นคงและความรู้ระมัดระวังตัว เป็นกำลัง
ที่ระคับระคองให้ดำเนินงานได้ถูกทางไม่พลาดพลั้ง ประการที่ห้า คือกำลังปัญญาความฉลาดรู้
ชัดแจ้งตามเหตุผล เป็นกำลังอุดหนุนกำลังทั้งสี่ข้างต้นให้ยิ่งเข้มแข็งและเกื้อกูลให้สามารถทำการ
งานทุกสิ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมบัณฑิตผู้จะเป็นนักปฏิบัติงานเพื่อความเจริญมั่นคงต่อไป
จึงควรอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังบำรุงกำลังทั้งห้าประการให้สมบูรณ์บริบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกาย
กำลังใจ และสติปัญญาอันเข้มแข็งสมบูรณ์ ทั้งให้ประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งความ
เจริญรุ่งเรืองในชีวิตทุก ๆ ประการ และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์ดีจงทั่วกัน

²⁹⁵ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 5 เช้า) อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมา
พระราชทานแก่บัณฑิต

²⁹⁶ พระบรมราโชวาท เรื่อง กำลังในการทำงาน ซึ่งมี 5 ประการได้แก่ ศรัทธา ความเพียร ความสุจริต ความมีสติ และปัญญา
ความฉลาด

สำเนา

พระราโชวาท²⁹⁷

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร

วันพุธ ที่ 22 ธันวาคม 2535 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับท่านผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกท่าน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อครั้งก่อน ๆ ข้าพเจ้าได้รวบรวมเนื้อความจากพระบรมราโชวาทที่อธิบายถึงข้อปฏิบัติต่าง ๆ อันถือได้ว่าเป็นกุศโลบายในการทำงาน มาพูดให้บัณฑิตฟัง บ่ายวันนี้ ได้เตรียมไว้ให้ท่านอีกข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นกุศโลบายที่สำคัญไม่น้อยเหมือนกันดังต่อไปนี้

“ความจริงใจเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความสำเร็จและความเจริญเพราะสามารถกำจัดปัญหาได้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอันเกิดจากความเคลงใจสงสัยไม่เข้าใจกัน และเอาเรียดเอาเปรียบกัน นอกจากนี้ ผู้ที่มีความจริงใจ ย่อมได้รับความนิยมนเชื่อถือ และความร่วมมือสนับสนุนจากสาธุชนคนดีเสมอ จะทำการสิ่งใดก็ทำได้โดยราบรื่น ผู้หลักผู้ใหญ่ท่านจึงสอนให้พยายามรักษาความจริงใจไว้ทุกเมื่อ

ความจริงใจอย่างสำคัญที่สุดนั้น ได้แก่ความจริงใจต่อตนเอง ซึ่งจะต้องมาก่อนอื่น คือเมื่อได้ตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติในความดีอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว จะต้องติดตามรักษาไว้ให้ได้เสมอ และตลอดไป คนที่รักษาความจริงใจต่อตนเองไว้ได้มั่นคง จะไม่เป็นคนสับสน แต่หากจะเป็นคนหนักแน่นเที่ยงตรง ทำอะไรตามกฎเกณฑ์ ตามระเบียบ ตามเหตุผลและความถูกต้องเป็นธรรม ดังนั้น จึงสามารถที่จะรักษาความดี และสร้างสมความดีความเจริญในคนในชาติบ้านเมือง ให้เพิ่มพูนยิ่ง ๆ ขึ้นได้ ไม่มีวันถดถอย。”²⁹⁸

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาอันกล้าแข็งสมบูรณ์ ทั้งให้ประสบความสุข ความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต และขอให้ผู้ที่มาร่วมประชุมพร้อมกันในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทุกเมื่อทั่วกัน

²⁹⁷ พระราโชวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 18 (วันที่ 5 บ่าย) อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาพระราชทานแก่บัณฑิตเพื่อเป็นกุศโลบายในการทำงาน

²⁹⁸ พระบรมราโชวาท เรื่อง ความจริงใจ

สำเนา

พระราชโองการ^{๒๐๐}

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ 7 มีนาคม ๒๕๓๗ (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีนี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้รับทราบรายงานว่า กิจการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยพัฒนา มาด้วยดีทุกๆ ด้าน ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้ว ได้รับเกียรติยกย่องว่าเป็นบัณฑิต ซึ่งหมายถึง ผู้มีวิชาความรู้สูง มีความฉลาดสามารถในการใช้วิชาการ และมีคุณธรรมพร้อมสมบูรณ์ในคน

ความเป็นบัณฑิตนั้นย่อมแสดงออกให้เห็นได้ในการกระทำ คำพูด และความคิดคือ เมื่อ บัณฑิตจะทำจะพูดหรือจะคิด ย่อมทำให้ดี พูดให้ดี และคิดให้ดีเสมอ^{๓๐๐} ทำให้ดี หมายถึงทำด้วยความตั้งใจ บริสุทธิ์ใจ และจริงใจ ให้เป็นการสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะการเล็ก การใหญ่ ก็พยายามทำ อย่างดีที่สุด ให้สำเร็จประโยชน์ครบถ้วนตรงกับจุดหมายของการที่ทำนั้น ไม่ทำโดยเพทุบาย หรือ มีเจตนาอันไม่บริสุทธิ์แอบแฝง การพูดให้ดี หมายถึงการกล่าววาจาชอบให้เกิดประโยชน์ เช่น กล่าวในสิ่งที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความฉลาด ความดี และความสามัคคีปรองดอง ไม่กล่าวในสิ่ง ที่ไม่รู้จริง หรือที่ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย เป็นต้น ส่วนการคิดให้ดีนั้น หมายถึงการคิดด้วยความ มีสติตั้งมั่น ด้วยความมีใจเป็นกลาง ไม่ครอบงำด้วยอคติอาศัยความถูกต้องตามหลักวิชา เหตุผล ความเป็นจริง และศีลธรรมจริยธรรม เป็นพื้นฐานและเครื่องวินิจฉัย เพื่อให้ข้อสรุปจาก ความคิดนั้นเป็นคุณแท้จริง มิใช่เป็นความคิดนอกทำนองคลองธรรมที่เป็นพิษเป็นภัย

บัณฑิตทั้งหลายจะทำจะพูดจะคิดสิ่งใด อยากจะให้ทำ พูด คิดอย่างมีหลักการและมีความ สัจจะระวาง เพราะเชื่อว่าถ้าได้ฝึกหัดระมัดระวังจนเป็นนิสัยแล้ว จะส่งเสริมให้แต่ละคนได้รับ ความนิยมเชื่อถืออย่างสูง และให้ประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์ในชีวิตได้อย่างไม่ต้องสงสัย จึงขอ ฝากข้อแนะนำไว้เป็นข้อเตือนใจในวันสำเร็จการศึกษา

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนประสบ ความสุข ความสำเร็จ และความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตจงทุกประการทั่วกัน

^{๒๐๐} พระราชโองการแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 19 (วันที่ 1 เช้า) เรื่องความหมายของบัณฑิตและการแสดงออกซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของบัณฑิต (ความประพฤติ)

^{๓๐๐} คุณสมบัติสำคัญของบัณฑิต “เรื่องความเป็นบัณฑิตและการแสดงออกในการกระทำ คำพูดและความคิดที่ดี”

สำเนา

พระราชโฆษาท³⁰¹

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันจันทร์ ที่ 7 มีนาคม 2537 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเช้านี้ ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้เป็นใจความว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วทุกคน ได้รับเกียรติยกย่องว่าเป็นบัณฑิต และความเป็นบัณฑิตนั้นย่อมแสดงออกให้เห็นได้ในการกระทำ คำพูด และความคิด บัณฑิตจะทำจะพูดจะคิดสิ่งใดจึงต้องทำให้ดี พอดี ให้ดี และคิดให้ดีเสมอตลอดไป

“คุณสมบัติอีกประการหนึ่งของบัณฑิตคือการดำรงตนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน.”³⁰² ผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนคือผู้ที่ทราบตระหนักรู้ว่า วิชาการต่างๆ ก็ดี เหตุการณ์ต่างๆ ก็ดี ล้วนพัฒนาก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปโดยรวดเร็ว หากทำตัวเฉื่อยชาหยุดนิ่ง ไม่ซำก็จะเป็นคนล้าหลังสู้ใครไม่ได้ ตามใครไม่ทัน และในที่สุดก็จะกลายเป็นคนไร้ประโยชน์ ดังนั้น บัณฑิตจึงควรที่จะขวนขวายเปิดหู เปิดตา เปิดใจให้กว้าง ที่จะศึกษาหาความรู้ความชำนาญ ทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านการปฏิบัติงาน ใฝ่ใฝ่มาก ให้สามารถนำเอาวิชาการและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ก็ควรต้องพยายามศึกษาลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคลต่างๆ ให้เข้าใจ เพื่อจักได้สามารถประสานสัมพันธ์กับคนทั่วไปได้อย่างกว้างขวางและราบรื่น ซึ่งจะประโยชน์อย่างยิ่งแก่การปฏิบัติบริหารงานในหน้าที่ของตน

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าขออวยพรให้บัณฑิตทุกคน ประสบความสุข ความสำเร็จ และความเจริญในชีวิต และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ มีความสุขสวัสดิ์ถ้วนทั่วกัน

³⁰¹ พระราชโฆษาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 19 (วันที่ 1 บ่าย)

³⁰² คุณสมบัติสำคัญของบัณฑิต อีกข้อหนึ่งคือ “การดำรงตนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน”

สำเนา

พระราชโฆษาท³⁰³

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 8 มีนาคม 2537 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัย รามคำแหงอีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคนที่ได้รับเกียรติและ ความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตที่ประชุมนี้ถึงเรื่องบัณฑิต และการประพฤติปฏิบัติ ตนอย่างบัณฑิต “วันนี้ จะพูดกับท่านถึงคุณสมบัติสำคัญของบัณฑิตอีกข้อหนึ่ง คือความคิด วิถีจลน์ หรือความคิดพิจารณาหาเหตุผลที่ถูกต้องแท้จริงของเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ ได้เกิดขึ้น หรือได้ผ่านพบ”³⁰⁴ ความคิดวิถีจลน์นี้เป็นประโยชน์โดยตรงในการพิจารณาหาความจริง และหาทางตัดสินใจปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นยังจะ ส่งเสริมความสามารถของบุคคลให้สูงขึ้น คือสามารถทำงานที่ยาก ที่ใหญ่ที่มีความสำคัญสูงๆ ได้ คุณสมบัติข้อนี้จะปลูกฝังสร้างเสริมขึ้นได้ด้วยการค่อยฝึกฝนอบรมทีละเล็กทีละน้อย ให้เพิ่มพูน ขึ้นเป็นลำดับ คือเมื่อได้เรียนรู้เรื่องใดสิ่งใดมา ก็พยายามศึกษาพิจารณาหาเหตุผลของเรื่องนั้น ให้ได้โดยถูกต้องดั่งแท้ แล้วพยายามทำความเข้าใจจนสามารถกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ได้ ต่อไปก็ พยายามเทียบเคียงเปรียบเทียบกับเรื่องอื่นๆ ที่เข้าลักษณะเดียวกัน ให้ค่อยคล่องตัวชำนาญ เข้า ในที่สุดก็จะมีความคิดวิถีจลน์ที่ดีสามารถวินิจฉัยและขอคิดแก้ไขปัญหาที่ยากๆ ได้ อย่างคล่องแคล่วแน่นอน ช่วยให้มีโอกาสที่จะทำงานที่สำคัญๆ และมีตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้นได้ ตามลำดับ จึงหวังว่าบัณฑิตจะพยายามสร้างและเสริมความสามารถข้อนี้ให้มีในตนเองทั่วกัน ทุกคน

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้มีความสุข สวัสดิโดยทั่วกัน

³⁰³ พระราชโฆษาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 19 (วันที่ 2 เช้า)

³⁰⁴ คุณสมบัติสำคัญของบัณฑิตอีกข้อหนึ่งคือ “ความคิดวิถีจลน์”

สำเนา

พระราชโฆวาท³⁰⁶

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ 8 มีนาคม 2537 (ภาคบ่าย)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้ามาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีนี้อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับผู้ทรงคุณวุฒิและบัณฑิตทุกคนที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา

เมื่อเข้าข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตในที่ประชุมนี้ถึงคุณสมบัติสำคัญประจำตัวบัณฑิตข้อหนึ่งคือความคิดวิจรรย์ ว่าเป็นปัจจัยส่งเสริมความสามารถให้สูงขึ้น และมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในการทำงานได้กว้างไกล บ่ายนี้ จะพูดกับท่านถึงเรื่องความมีวินัย³⁰⁸

วินัยนั้นอาจพูดได้ว่ามีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือระเบียบข้อบังคับที่บัญญัติไว้ให้ทุกคนถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นวินัยแท้และเป็นประโยชน์จริง วินัยในตนเองเกิดจากความวิจรรย์ตัดสินใจของบุคคล ว่าการกระทำ ความประพฤติอย่างนั้น ๆ เป็นความถูกต้อง เป็นธรรม นำมาซึ่งประโยชน์และความเจริญก้าวหน้า ไม่เป็นโทษ ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ใด เป็นสิ่งที่ตนควรถือปฏิบัติ เมื่อวิจรรย์ตกลงใจได้แล้ว ก็กำหนดเป็นข้อบังคับสำหรับตนเอง วินัยเช่นนี้จึงมีผลและมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถควบคุมการกระทำ ความประพฤติต่าง ๆ ของบุคคลได้ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น บัณฑิตของมหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกคนก็นับได้ว่าเป็นผู้มีวินัยในตนเองสูง เพราะสามารถบังคับควบคุมตนเองให้ศึกษาเล่าเรียนได้โดยไม่ต้องเข้าใจเรียนตามปรกติจนประสบความสำเร็จในการศึกษา จึงขอให้รักษาวินัยข้อนี้ไว้ให้ดี และสร้างสมให้เพิ่มพูนขึ้นเพื่อจักได้ปฏิบัติงานในหน้าที่และงานของส่วนรวมให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีผลสำเร็จที่สมบูรณ์ตามที่มุ่งประสงค์

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตทุกคนประสบความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และขอให้ทุกท่านที่มาร่วมประชุมในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์ทั่วหน้ากัน

³⁰⁶ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 19 (วันที่ 2 บ่าย)

³⁰⁸ คุณสมบัติสำคัญของบัณฑิตอีกข้อหนึ่งคือ “ความมีวินัย”

สำเนา

พระราชโฆวาท³⁰⁷

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันพุธ ที่ 9 มีนาคม 2537 (ภาคเช้า)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ข้าพเจ้า
มาปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประจำปีนี้อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความยินดีกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จ
ในการศึกษา

เมื่อวันวาน ข้าพเจ้าได้กล่าวกับบัณฑิตในที่นี้ถึงเรื่องความคิดวินัยกับความมีวินัยใน
ตนเอง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของนักปฏิบัติงาน “วันนี้ จะขอก้าวเพิ่มเติมเรื่องวินัยให้
หนักแน่นยิ่งขึ้น เพราะเป็นเรื่องสำคัญ”³⁰⁸

วินัยที่ฝึกฝนดีแล้วนั้น เป็นเครื่องนำทางให้บุคคลประพฤติตนไปในทางที่ถูกที่สมควร
และเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าของบุคคลคู่กันกับวิชาความรู้
กล่าวคือ วิชาความรู้เป็นปัจจัยสำหรับใช้ทำงาน วินัยเป็นรากฐานรองรับความรู้ และควบคุม
ประทับประคองส่งเสริมให้ใช้ความรู้ไปในทางที่ดี ที่ถูก และเป็นประโยชน์แท้จริงแต่ฝ่ายเดียว ดังนี้
บุคคลยังมีความรู้ความฉลาดสามารถสูงเท่าใด ก็ยิ่งจำเป็นที่จะต้องมีความวินัยสำหรับควบคุมบังคับ
ตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะถ้าคนที่รู้มากฉลาดมากนำเอาความรู้ความฉลาดของตนไปใช้ในทาง
เสื่อมเสีย เช่นนำไปแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม หรือเบียดเบียนทำลายผู้อื่นแล้ว ก็จะมี
ทำได้อย่างร้ายกาจที่สุด ท่านทั้งหลายมีวิชาความรู้ที่สร้างเสริมขึ้นดีแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะปลูกฝัง
บำรุงวินัยในตนเองให้องงามขึ้นควบคู่และเท่าเทียมกับวิชาความรู้ จักได้สามารถทำตัวทำงาน
ได้อย่างบัณฑิตแท้ และบรรลุถึงความดีความเจริญในชีวิตได้ครบถ้วนทุกประการ

ในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขออวยพรให้บัณฑิตใหม่ทุกคนประสบ
ความสุขความสำเร็จ พร้อมทั้งความก้าวหน้ารุ่งเรืองในชีวิต และขอให้ท่านทั้งหลายที่มาร่วม
ประชุมในพิธีนี้ มีความผาสุกสวัสดิ์จงทั่วกัน

³⁰⁷ พระราชโฆวาทแก่บัณฑิต มร. รุ่นที่ 19 (วันที่ 3 เช้า)

³⁰⁸ เรื่อง “ความมีวินัย” เพิ่มเติม